Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН.

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 27 МАРТ, 1990 ШУ. ★ № 36 (7850). ★ Мах 3 кеп.

Ийсазлагlа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета хьалхарча сессех бола

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

24 марта ший болх дIаболабир ийсазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета хьалхарча сессе. Сессе регламент а ден повестка а чIоагIъяьчул тIехьагIа депутаташ болабелар НГIАССР Лакхехьарча Совета Председатела хьалхара заместитель харжа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Председатела Д. Г. Завгаева еннача предложенегIа цу балха тIа хьожаве могавир республика юстице министра заместитель депутат Ю. И. Румянцев. Из кандидатура йийцачул тIехьагIа дукхагIбараш раьза а болаш, НГIАССР Лакхехьарча Совета Председатела хьалхарча заместителалла хержар РУМЯНЦЕВ Юрий Ильич.

Цул тIехьагIа дош дийхар НГIАССР Министрий Совета Председатела М. А. Керимова. Цо аьлар, Нохч-ГIалгIай АССР Конституце 111-ча статьяга хьежжа, республика хIанзарча правительствана юкъебоагIараша шоай полномочеш Iойохк. Из заявлени теркаме ийцар. Депутаташ болабелар НГIАССР Министрий Совета Председателах дола дош дувца. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Председатела Д. Г. Завгаева еннача предложенегIа цу балха тIа хьожаве могавир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь, депутат С. М. Беков. Из кандидатура йийцачул тIехьагIа сессе гулбеннача депутаташа соцам бир НГIАССР Министрий Совета Председателалла БЕКОВ Сергей Мажитович харжа. Цунна тIадиллар НГIАССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссешта хеташ дар теркал а деш, республика правительство вIашагIйоллилга, хIаьта цун состав Лакхехьарча Советага ювцийта дIачулулга.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазара комиссеш вIашагIйохкара дешах сесси кийчъяра а чакхъяккхара а йолча оргкомитета цIерагIа къамаьл дир депутата В. М. Данилеца. Из дош чIоагIа дийцачул тIехьагIа сессе вIашагIъеллар массазара пхийтта комисси, цар состав чIоагIйир.

Митингехи демонстрацехи бола НГIАССР Лакхехьарча Совета соцам тIаийцар депутаташа, из кепатох.

30 мартага кхаччалца ийсазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета хьалхарча сессе перерыв я, аьнна, хьакхайкадир.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ХЬАЛХАРЧА ЗАМЕСТИТЕЛАХ БОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

СОЦАМ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совето СОЦАМ БУ:

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Председатела хьалхарча заместителалла новкъост Румянцев Юрий Ильич харжа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Председатель Д. ЗАВГАЕВ.

г. Грозный.
1990 ш. 24 марта.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ХАРЖАРАХ БОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

СОЦАМ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совето СОЦАМ БУ:

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета Председателалла Беков Сергей Мажитович хьожаве.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Председатель Д. ЗАВГАЕВ.

г. Грозный,
1990 ш. 24 марта.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета соцам

Укх тIеххьарча хана г. Грознен республика районашкен отталь порядок телха а еш, формальни йоацача объединеней викалаша дукхагIа чакхйоах санкци ца енна митингаш. Цу митингаша производстван тIерабоах Iалальмате дукха нах, долче, цхьайолча предприятей, общественни транспорта, учрежденей балха ритм телхаю, производствана материальни зе ду.

Дукхача моттигашка, къаьстта г. Грозне бахача наха, заводий, фабрикай, учрежденей коллективаша республика партийни, советски, профсоюзни органашкара дIадех общественно - политически хьала дестабилизаци ю, перестройка декхараш кхоачашдара низаш кхотаде новкъарле ю митингаш ечар леладу законагIа доаца гIулакхаш дехкилга.

Республике баха нах чIоагтIа раьза бац цига деча экстремистски къамаьлашта, хIана аьлча Нохч-ГIалгIайчене къамашта юкъера гIулакхаш ирду цар.

Дукххача наха дакъа лоаца мероприятеш чакхйоахача хана общественни порядок Iалашъяра, граждааний, предприятей, учрежденей бокъонаш а хьашташ а лорадара Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совето СОЦАМ БУ:

1. Нохч - ГIалгIай АССР территоре тIа законагIа оттаьча порядкагIа йоаца санкци ца енна собранеш, митингаш, дуккха нах вIашагIа а кхийтта, улицашка гIолла лелилга, демонстрацеш елга дехка.

2. Санкци ца енна собранеш, митингаш, дуккха нах вIашагIа а кхийтта, улицашка гIолла лелилга, демонстрацеш елга вIаштIехьдоахараш а цига дакъа лоацараш а законага хьежжа административни е уголовни бехктокхаме оза.

3. Ер соцам кхоачашбелга чурча гIулакхий органашта, халкъа депутатий районни, городской Советий исполкомашта тIадилла.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Председатель Д. ЗАВГАЕВ.
г. Грозный.
1990 ш. 24 марта.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Вай республикерча производственни объединенешта юкъе эггара хьалха госприемка, иштта самофинансированеи йиззача хозрасчетеи кердача хьалашка къахьега болабенн а р е х ба СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски «Оргтехника» яхача производственни объединене машинашъераш. Долче, экономически реформа а госприемка а системаша дIадехараш дизза кхоачаш а деш, хIара шера башха-дика толамаш доахаш хьабоагIа уж. Объединене еррига арахецача продукцех 99 процент яр дикеи тIехдикеи мара яц. Долче, госприемка служба шийга дIакхаьчача продукци, соца ца еш чакхйоалийт. Къахьегама овсарле лакхъяра пачхаьалкхен план цхьа процент тIеххоачашъяьй предприяте болхлоша. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах, бийдал, металл, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах планал совгIа укх шера пачхаьалкхенна 25 эзар сом пайда баьб объединене коллективо

Шийн потребителашта продукци лоаттаяра договорни декхараш халкъа эша товараш арахецара задании толамца кхоачашъяьй цо.

Деша дай бац

Российски Федераце коммунальни гIулакхаш деча министерствана чуйоагIача Грозненски экспериментально-механически завода болхлоша арахеца асфальт булля, иаькъаш тоаду техника вай республике меттел мехкарча дукхача регионашка дIакхоачаши дика дIаэцаши я. Шоай потребителий хьашташ дизза кхоачашдара доккхий декхараш тIанйцад шийтталагIча пятилетка тIеххьарча шера. Укх шера хьалхара квартал чакхйоалаш латт. Долче, мишта кхоачашду цар шоаш денна дош? Пачхаьалкхен планагIа лаьрхIачох хIанзлехьа ара ца хецаш йисай 23 эзар сома маьха из продукци.

Дика дац предприяте коллектива кхы мел дола технически - экономически хьокхамаш а. Арахецача продукцега дIабода мах оттабаьча боарамал лакхагIа хиларах, бийдал, металл, электроэнерги, пачхаьалкхенна пайда бара заданех а лоархIа яьш из.Хьалхарча шин бетта ца беш биса пайда 32 эзар сом да. Низткъа мара лоархIабаьбац завода машинашъераш шоай потребителашта продукци лоаттаяра долча договорни декхарех а.

Сийлахь - боккха Даймехка тIом чакхбаьнна шишу мара дацар Белкин Анатолий Степанович Малгобекерча технологически транспорта управлене балха венача хана. Дерригa шийн хьинар дIалуш къахьийгар цо цу атта доацача шерашка.

Белкина караерзаь токара професси цу хана халкъа чIоагIагIа эшачарех цаI яр. Цун къайленаш хIара шера кIоаргагIа йовза гIерташ вар зIамсаг. ХIанз ялхлагIча разряда токарь ва из.

«Къахьегама ветеран» яха медаль, дукха а Сийлен грамоташ еннай Анатолий Степановича, цун сийду коллективо, къоначар шоай хьехамча лоархI цох.

Тоъал ха я Белкин парте мугIарашка ваьнна. Тахан, мехка перестройка йолча хана, дизза кхоачашду цо коммуниста декхараш.

СУРТА ТIА: А. С. Белкин — МУТТ токарь.

* * *

МагIалбикерча технологически транспорта управлене кулгалхоша, болхлоша эггара дикагIча оагIорахьара вувц Шандарацкий Александр Кузьмич. Цох тамаш елга а дац. Коллективерча хIара сага йоакхо яр цун вахара позици я.

МУТТ из балха вена дукха шераш да, цудухьа шийн пхи пIелг санна довз цунна ше тIаийца гIулакх. Из ялхлагIча разряда моторист ва.

Дукхача шерашка къоначар хьехамча волаш хьавоагIа А. К. Шандарацкий. Шийн оамалга хьежача, нахаца товш, Iимерза саг из воландаь, дика вIаштIехьдоал цун кхычарна юкъе шийн опыт дIайоаржае, кагирхошта шийн говзал дIаяла.

Новкъосташа сийдеш а лоархIаш а ва Александр Кузьмич. Даьхено а дезача совгIатащца белгалбаьккхаб цун хьаьнала къахьегам. Къахьегама ветерана еннай «Трудовая доблесть», «За трудовое отличие» яха медалаш.

СУРТА ТIА: моторист А. К. Шандарацкий.

Б. БАБХОЕВА сурташ.

ДЕМОКРАТИ ДЕМАГОГИ ЯЦ

Вай берригача мехка ди тIехьагIа дукхагIа дегIайоагIаш латт демократи, гласность. ХIаране бокъо я шийна хетар дIаала. Цудухьа да каст-каста митингаш гулалуш хилар а.

Цхьабакъда, тахан массане а кхетадац дага мел дехача хана митингаш а еш, дар а доацар а дувцаш леларах гIулакх хургдоацилга.

Цхьайолча митингашка дувцанза даргдоаца дешаш дувц. Амма цхьаярашка пайда боацараш, демагогически къамаьлаш хул. Къамашта юкъера гIулакхаш хийрадоахаргдола, машар бохабергбола хабараш дувцараш а нийслу цига.

Уж санна йолча митингех зе мара цхьаккха а пайда баргбац Митингашка ух, яхаш балхашта тIерабувлараш а дукха ба. ТIаккха цхьаннена а къайле яц, балха тIерабувларо пачхаьалкхенна а наха шоашта а доккха зе деш хилар.

Перестройко, таханарча вахаро дIадехар митингаш ярца кхоачашхургдолаш дац. ТIатеIIа болх бар, оалаш а дувцаш а дар корта болаш хулга да хIанз эшаш дар. ЦIогIарч тоъал дукха хьийкхад, хабараш а дукха дийцад. ХIанз гIулакхашка даьлча бакъахьа дар.

Х. ЦУРОЕВ,
Сунженски киносета водитель.

Дика дIаболабеннаб

Кхашкара репортаж

Ханнахьа а хIара дика денача - денах - бизза - пайда эцаш а дIадоладаьд бIаьстан - кхашнара балхаш Шалински района боахамашa.

ТIоадал дIакъайлай бархI бIаь гектара тIа. Цу лаьтташка дIаюргья хьажкIаш, генараш, шекара свеклаш, баьцадаараш, кхыйола культураш. Къаьстта теркам тIабахийтаб доакъара кхаш шердара. Цу гIулакха лаьрхIа дIабийнаб 357 гектар эбаь кени горохи, 150 гектар люцерна. Иштта дIайийна яьнай 60 гектар горохи 130 гектар кени

БIаьстан - кхашкара балхаш мишта вIаштIехьдаьхад хьожаш укх деношка тха корреспондент хилар моттигерча «Джалка» яхача совхозе. Цигара язъяь я ер репортаж.

Хозача моттиге улл цу боахамера № 4 йола кхаш леладу бригада. Цун коллектив арендага яьнна кхоалагIа шу доладеннад.

— Совхозаца договор а оттадаь, оаха хьанйца лаьтта 950 гектар да, — аьлар бригадира Чамаев Асламбека. — Иштта тхога я тайп-тайпарча маркех йола итт трактори мел эша тIехьатосса инвентари. Цу ерригача техникана ремонт яра балхаш соахка гуррахье чакхдаьхад оаха.Хьалха цхьаккха ца хиннача бесса дика лоаттаю тхона карарча шера доагора - смазочни материалаш. Мадарра аьлча, хаоттам дика хилча, кхы эшаш хIама дац.

Асламбекаца цхьана люцерна дIаювча кхайна йисте кхаьчар тхо. Доккха дац из — 35 гектар Укхазара дерригa балхаш чакхдоахараш ЭскерхановгIар Хьусени Султани ба. Лаьтта ловсардаххалца сабар а даь, дIаболабаьб цар шоай болх. Селка кадашка ги чудотта трактор юхасоцаьча хана, дIатIадолх тхо царна.

— Соахка гуррахье дика аьха Iодилладар оаха лаьтта, — йоах Эскерханов Хьусена. — Кхыдола агротехнически гIулакхаш а чакхдаьхадар. БIаьсти йоаллаше тIоадал соцаеш дола балхаш а даь, удобренеш тайсар.

Дика кIаьддаьча лаьтта дуж люцерна ги. Сеялкана тIеххьа йодача катоко дIанийсду кха. Бригадира яхачох, шоай декхарех тIехдика лоархIабу Хьусени Султани.

КIезига дIахо ваьлча гуш да кIа дIадийна доккха кха. Хоза тессача зIиргаца бIарг хьест цо.

— Цул совгIа, соахка гуррахьа оаха дIайийнай 50 гектар рапс, — йоах Чамаева. — Кастта баьццарча доакъара хьакха йиш йолаш хургья из. Хьайбаш леладераштa цул доккхагIа совгIат дац.

Хьаде хIама доацаш бац бригадера кхыбола механизатораш а Масала, Везидов Саидбек шекара свекла дIаекийчо еш ва, хьажкIаш лелае лаьрхIа ва Мадаев Бадрудин, хIаьта Джамбиров Iийсас генараш кхедеча даькъе йоккха опыт Iоаяьй. Лоацца аьлча, хIара арендатор шийна хьалхашка латта декхар довзаш ва. Техника цахаддаш болх беш хилийтара йоакхо ю сварщика А. Сукмадова, слесара Р. Мусхаджиева.

Кхы вогIа леладар гIулакхаш лоаллаха йоаллача №3 йолча бригаде а, эбаь кени горохи дIаювш боахкар укхазара механизатораш.

— ХIара трактористо шишша норма ю дийнахьа, — аьлар бригадира Мусаев Усама. — Хьинар айденна къахьегаш ба Ансаров ЯрагIи, Бачаев Гаки, Нидаев Ваха.

ДIадувш латта кха Цицеовла оалача моттиге да. Укхазара гаьна яц хьу, лоамаш. Гонахьара хозал ше маярра дIаювца дешаш корадагIац сона. Хоза тов цу юкъе ги дIадувш йоахка агрегаташ

— Литта дошув санна, цIена шовда да укхазара гаьна доацаш, — йоах Мусаева. — Цига дIадахача бакъахьа да вай. СалаIа цу моттиге хьаух механизатораш.

Цо яххача бесса делкъийга шовдан йисте хьабоагIа трактористаш. Цар дерригa къамаьлаш хьувкъамах, атта боацача ахархочун къахьегамах да.

— Садовлцца болх бича ер кха дIадийна даргда тхо, — йоах Г. Гачаева. —ТIаккха кхыдола агротехнически гIулакхаш де таро хургья.

Из раьза ва мел эша техника, тIехьатосса инвентарь, удобренеш, дохьажахимикаш шоашка хилара. Иштта болаш ба бригаде йоккха опыт йола механизатораш, «тIах» аьнна кагирхой, ханханнахьа хьатIакхухь ги, доагор, моторашка детта даьтташ, кхыйола оатхалаш.

— БIаьстан кхашкара балхаш дика дIадоладаьдале а, ала йиш яц тхо долча из гIуланх цхьаккха кхоачамбоацараш доацаш дIадола аьнна, — аьлар бригадира Мусаев Усама, — Тхона арендатораш хилара тарра, совхоза администраци сов чIоагIа чугIертара раьза дац тхо. Каст-каста нийслу техника боахамерча кхыча гIулакхашта дIакхувлаш. тха болх юкъагIбоахаш. Договора тIа доацар кхоачашде е ца деш дита лоIам бецийй тхона?

Бригадира а цун новкъосташа а чIоагIа новкъа долаш дувц цхьаькха: «Джалке» къахьегаш ба Социалистически къахьегама Турпалаш Саидов Баудини Муслимова Тамареи. Уж цIи хеза говзанчаш ба. Цхьабакъда, царна а уж керте леттача бригадашта а дик-дикагIдола ги, керд-кердагIйола техника, толашагIдола лаьтта дIатела деза яхилга дац из. ХIаьта цу тайпара масалаш совхозе ког дIа мел баьккхача долаш да. «Маякашта» кхоач берригa тIоа, хIаьта юхебисачар мистача шурех кхоачам бу.

— Цар яраш санна тароиаш хилча, — йоах Мусаева, — хIара гектара тIара 10—15 центнер дукхагIа хьувкъам чубахьаргбар аз. Озабезамаш дара тешалаш тIехдукха да. Масала, дукха ха йоаццаш совхозе дера ЗПСК яхача фух йолча хьажкIий ши тонн ги. ЧIоагIа сатийсадар аз цох ах мукъне тхоашта далара. Цхьабакъда, из Саидов Бауди керте леттача бригадага кхаьчар. Т-150 яха ши трактор ийцар боахамо укх шера. Царех а бIарг кхетанзар тха. Молхаш теха кийчлаь ги с Муслимовас, е Саидова дIахьу. Кхыча наьха балхах дог эккхийташ хIамаш да уж.

Цхьаьне а яхац, Муслимова Тамареи Саидов Баудини хьинар долаш нах бац. Шоаш бIубенна ахархой хилар цар цкъа мо дуккхаза хьахьекхад. Цхьабакъда, тахан, шоашта аьттув лехаш, шоай авторитетаца кхыбарий хьашташ цар IотеIадой, нийсхон принципаш телхайой, совхоза администраци из харцахьара практика дIаяккха лоархIа ца йой, перестройка укхаза хьакхаьчайоацилга, общество дегIа ца ухаш сеца лаьтта ханаш дIаяьннайоацилга ха мара дезац. Сога хаьттача, турпалал саго адамленна деча хьаьналча гIулакхах латт.

Лакхе дийцар дега тоам беш деце а, дикача дешашца чакхдаккха лов сона сай къамаьл. Ханнахьа бIаьстанкхашкара балхаш дIадола а даь боккха хьувкъам чуэцара тешшаме лард йоллаш ба совхоза болхлой. Теша лов укхазарча ахархой эггара бочагIйола уйлаш кхоачашхургхиларах.

М. КАРТОЕВ.

Депутаталла кандидатех

Теша мегаргволаш я

Дуккха халонаш эзай вай мехкарчa миллионаш болча наха Сталина— Бере гIозаро паччахьалкхен доалдеш хиннача хана а цул тIехьагIа хиннача «застойни» шерашка а. Нохчийн гIалгIайн Даьхенах а баьха Казахстане Iобигача хана ДзауровгIар дезала а эзар из бала. Массаза балхаш, моттигаш хийцар дезала дас Саварбика а цун сесага Хьавас а эгара тIехьа Алма-Ате баха Iоховшшалца. Цига цхьа бахьан дикагIча оагIорахьа дийрзар цар гIулакхаш, амма цар вахар аттагIа хилар аьлча, нийса хургдац.

1958 шера ДзауровгIар дезале йир зIамагIйола йоI Мадина. Мадинай ялхайтта шу даьннадар паралич а хинна цун да кхелхача хана. Цул тIехьагIа нана а дукха яханзар. Атта дацар цхьаь бисача дезала когашта отта, амма къахьега а хьнаре хила а царна дес-нанас еннача оамалаша гIо дир. Ше мел вар хIанз шоай гIулакхаш дика леладеш а наха лоархIаш а ба уж.

1974 шера Алма-Ате юкъера школа а яьнха Грозне яха хьалъера Дзаурова Мадина. НГIАССР кинофикаце Госкомитете секретарь-машинисткалла балха эттар из. ДIаболабелар къахьегама никъ. Амма, болх барал совгIа деша а лаьрхIар Мадинас. Цудухьа, Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университете деша эттар из. Иштта болх а беш 1986 шера университета филологически факультет яьккхар цо. 1988 шера Нохч - ГIалгIай киновидеообъединене кадрай йоккхагIча инспекторалла балха эттар Мадина. Цу гIулакхе къахьегаш я из хIанз а.

Дзауровай биографи белгала я аьлча, нийса хургдац, хIаьта а из Грозненски городской Совета халкъа депутаталла кандидат оттаяьча коллектива болхлой шеко яц цунах йизза халкъа викал хургхиларах.

Дуккха уйлаш ю кандидата. Цун хоржамашта хьалхарча программе керттера моттиг лоац Нохч - ГIалгIайчен союзни республика статус хилийтара, ГIалгIай автономи юхаметтаоттаяра, экологически проблемаша. Ерригача городе а къаьстта Старопромысловски районе а бахача наьха вахара - фусамий хьал тоадара, унахцIено лораяра учрежденей, берий учрежденей хьашташ кхоачашдара боккха теркам тIабахийта лаьрхIа я кандидат. Къаьстта теркалду цо къамашта юкъера бувзамаш.

—Депутата бокъо яц наьха хьашташ теркал ца деш дита — йоах Дзауровас. — ХIаьта даьсса доккхий деш дукха хезад наха хьалхагIа. ХIанз дешашкара гIулакхашка довла деза вай. Айса хьадехар моллагIча инстанцега кхоачашдайта сай низ тоъаргболаш санна хет сона, хIана аьлча аз хьадехаргда сай паччахьалкхен гражданаша дIадехар, хIаьта из законо могадеш а чIоагIдеш а да.

А ОСМАЕВ,
НГIАССР киновидеообъединене болхло.

Цун вахара маIан...

ХIанзара РСФСР, НГIАССР, моттигашкарча Советий халкъа депутаташ харжара кампани хьалха чакхйоахаш хинначул эргаш я. ХIана аьлча, тахан депутаталла цу хана санна йоккхийча кабинеташка массехк чиновнико белгалваьккхар харжац.

Нах таханарча политически къовсамах кIезиг-дукха кIаьдбеннабале а кхохкам лаьгIлац. ЧIоагIа лоархIаме да депутаташ харжара дола хоржамаш дикача боараме чакхдахар. ХIана аьлча, наха веза шийн вахара позици йола харжархой а дерригача халкъа а хьашташ, лоIам бизза кхоачашбергбола депутат.

Мехка тахан хулача эргалонашка доккха дакъа юкъехьу журналисташа — вай обществе демократизаци ечеи гласность чакхйоаккхачеи хьалхарча мугIарашка латтача бIухоша. Царех лархIа веза № 163 йолча хоржамий округе гIолла Грозненски городской Совета депутаталла кандидат, «Терек» яхача мебельно - дахчан хIамаш еча объединене «Деревообработчик» яхача дукха тиражни газета корреспондент Мержоев Къурейша Iийса. ХIана аьлча, сона журналист хиларах тарра хов из болх атта боацилга, цига дукха низ, денал, сабар эшалга. Цул совгIа, цу профессех болх беш вола саг сакхетам лакха болаш, вахара опыт йолаш хила веза. Цунна газета оагIош тIа шийн нийсхошта, зIамагIбарашта дIаэцаргболчча тайпара кхетам бала ха деза. Иштта из, шийх доахкача дикача гIулакхашца масал а хинна дIаотта веза. ТIаккха мара цо деш дола хьехар дIаэцаргдац наха. ХIаьта Мержоев Iийсайх майрра цу тайпара журналист ва ала йиш я. Из иштта хилар къаьгта хьахьокх цо бюрократена, кулг-цIена боацача наха дукхьала а вай вахарера нийрча оагIонаш хьагучайоахаш а язъьяча критически статьяша, «Терек» яхача производственни объединене тайп-тайпара подразделенера коллективай вахар мадарра хьагойтача корреспонденцеша, иштта кхыча материалаша. Цул совгIа, Iийсай материалаш каст-каста еша йиш я «Сердало», «Грозненский рабочий», иштта кхыча газетий оагIош тIа. Уж кIоаргача чулоацамца, хьадда проблема оттаярца белгала я. Царех лархIа йоагIа «Грозненский рабочий» яхача газета тIа дукха ха йоаццаш кепатеха йола «ЖожагIатен гIайренашкара узник» яха статья. Авторо цу тIа дувц бехк боацаш дуккхача шерашка къиза Iазап тIалоаттадеш набахта чуваьллача, вай мехка шийн халкъа зе а деш оакхал даьд, га дехнад, аьнна, дIахкайнаваь хиннача Мальсагов Сосаркъа кхелах. Вайна массанена ховш ма хиллара цу тайпара статья кийчъеш вола журналист денал, лакха говзал йолаш, ше аьиначоа тIера ца воалаш хила веза. ХIана аьлча, атта дац вай лакхе белгалъяьккха цIи тIа хинна Мальсагов Сосаркъа шийн мехкахошка майра, дог цIена, вай Iаьдала цхьаккха тайпара зе даь воаца саг санна дIавовзийта а из иштта хиларах нах тешабе а. Цхьабакъда, Iийсас журналистски говзал хьагойташ, наха ешаргйолаш язъю из материал.

Тахан экономически, культурни даькъе дикка тIехьадисса долча шийн къамах чIоагIа дог лазаш ва Мержоев Iийса. Цу даькъе цо шийн къаман исторех, культурах, меттах цунна дикагIболча къонгех, лаьца статьяш язъю. ХIаьта цунах хьайоагIа гонорар ГIалгIай автономи меттаоттаяра йолча фонде дIахьежаю цо (унхаза белгалдаккха деза эггара хьалха цу хьисапе ахча дIахьожадаьр из волга). ДIахо а шийна моггача тайпара цу лостамагIа къахьега лерхIаш ва из.

Мержоев Iийсайна къонавале а вахар наха дувцарах дайза Iац. Из хьаьналча гIалгIай ахархой дезале хьалкхийнав. Вешта аьлча, цунна берал, вахар халонех дизза долча юрта чакхдаьннад. Цига цунна бокъонца къахьегама чам байзаб. ХIана Iийса Грозненски мехкдаьтта института тIеххьарча курсе дешаш ва. Цул совгIа, цо дукха общественно - пайдане болх бу. Масала, Iийсас ше «Терек» яхача мебельно-дахчан хIамаш еча производственни объединене болхлой тIахьожама комиссе председатела заместитель хиларах тарра шоай болхлой столовешка, торговле учреждепешка къахьегамхошта гIулакх мишта ду хьожаш рейдаш чакхйоах. Цига дукха ла йиш йоаца кхоачамбоацараш гучадоах, хIаьта бехке бараш цIенхаштта бехктокхаме озийт. Иштта шоана гучча тайпара наха юкъе волча, моггача тайпара бюрократеца къовсам лоаттабеча Мержоев Iийсайна дика йовз вахарера керттера проблемаш, наьха уйлаш, цар лоIам.

Цудухьа, цо шийн хоржамашта хьалхара программа цар наказий кIийлен тIа оттаьй. Масала Iийсас шийн программа тIа керттера лоархIача декхарех да — жилищни, кхачан проблемаш къоастаяр, нах чIоагIIа эшача товаращца бизза Iалашбар. Укхаза юкъедоагIа наьха вахаре фермерски боахамий, гIонна долча боахамий принципаш юкъейоалаяр, наха цIенош дара лаьрхIа лаьттан участкаш, бешамаш ялар. Иштта цунна хетачох Старопромысловски районе бахача наьха таханарча вахара хьалашка дика гIо дергдар квартирашта ремонташ яра гIишлон материалаш йохкаргйолаш пункт хьаелларо. Цул совгIа, шоай доалахьа доахан, жа леладечарна лаьрхIа комбикорма, ялат дохкилга вIаштIехьдаккха лерхI кандидата.

Вай республике дукха моттигаш нийслу дефицитни товараш дIа-са декъача нийсхо телха еш. ДукхагIйолча хана мугIаречa болхлочоа лаьрхIа йола мебельни гарнитураш, бос бола телевизораш, холодильникаш хьакимашта кхоач. Цудухьа Iийсайна хетачох уж товараш бокъонца тIахьожам а лоаттабеш дIа-са декъа деза.

Бакъда, керттерча проблемах я керда наькъаш доххкаш, гаьнаш дIайогIаш, районе, городе лерттIа лостам бар. ХIаьта из дара вIашагIъехка лерттIа болх бергбола службаш хила еза. Цу даькъе йоаггIа порядок яра, Мержоевс лерхIачох, Старопромысловски районе йолча предприятей финансаш, ресурсаш юкъеоза йоагIа. Иштта ЭЛУАД-е, Горзеленхозе, Спецавтохозяйстве районни хозрасчетан участкаш вIашагIйоха лерхI цо.

— Лакхе белгалдаьккхар де лерхIачох дерригa а дац— йоах депутаталла кандидата Мержоев Iийсас, — бокъонца къоастае эшачарех я экологически проблема. Нагахьа санна, из ханнахьа къоаста ца йой дерригача адамлен цунах дукха ца говш доккха зе даргда. ХIаьта, иштта нах паргIатта дIа-са лелаpгболаш транспортни средствaш алсамъяха, унахцIенон, культура объекташ, деша даха ха йоацача берий учрежденеш хьалъе еза.

ХIаьта, ховш ма хиллара уж а кхыйола а проблемаш къоастаяра ерригa Советаш, цу даькъе моттигера яраш а йолаш, экономически шоай лоIаме хила еза. Вешта аьлча, предприятеша моттигашкарча Советий бюджеташка дукхагIа ахча дIачу хьежаде деза. Цу Советашка кулг-цIена, дийша, шоай къаман патриоташ болаш бола нах хила беза. ЦIаькха а белгалдаккха ловра лакхе вийца Мержоев Iийса цу тайпарча нахах хилар. ХIаьта из харжар шоах харжархоех тийша да. Цу тIехьа шун аьттув балар лов сона.

М. БАРАХОЕВ.

ГIУЛАКХАШ ТОАЛУШ ЛАТТ

Вай республике эггара хьалхарчарца госприемка системагIа къахьега болабеннача ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода машинашъераша геттара эсала болх беш чакхдаьхар пятилетка дIадаха шераш. Цхьабакъда, шоай болх овлангара денз тоабара ерригa таронаш оарцагIа а яьха, доккхий декхараш тIайийцар цар укх шера. Производственни мощностехи балха ханахи бизза пайда ийбеча цар бIубенна къахьег карарча шера. Товарни продукци арахецара шин бетта план 103 процент кхоачаш а яь, заданел тIех завода коллективо арахийцай 148 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра паччахьалкхен план 100,3 процент кхоачашъяьй цо.

Самофинансированен йиззача хозрасчетен кердача системага баьнна къахьегача предприяте машинашъерий кхы мел дола технико-экономически хьонхамаш а дика да. Шоай потребителашта продукци лоаттаяра дола договорни декхараш а дизза кхоачашдаьд цар дIабахача шин бетта. Из керттера хьокхам ба экономически реформа хьалашка къахьегача моллагIча коллектива балха тIа. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах, бийдал, металл, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах укх шера завода коллективо 550 эзар сом пайда баьб паччахьалкхенна.

Уж толамаш доахача диза дакъа а лоацаш, предприятерча кхы мел йолча коллективел дикагIа болх беш я Цуров Батарбика кулгалдеча литейни цехеи Хаутиев Мувса керте латтача механически цехеи коллективаш. Цар эггара хьалха рапорт делар массе а долча технико-экономически хьокхамий шин бетта задани кхоачашъярах.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ФУСАМАШ— НАХА

Сунженски районе Орджоникидзевская яхача станице дукхача шерашка фусамаш йоацаш райисполкоме аргIан латта нах кIезига бац, иштта районерча кхыча юрташка а ба шоай доалахьа цIенош хьалде таро а йоацаш, дукха бераш а долаш частни квартирашка баха дезалаш.

Фусамаш ца хилар бахьан долаш районе хьахьожабу специалисташ: культура болхлой, лораш, хьехархой дIабаха гIерт кхычахьа.

ХIаьта хIанз, КПСС XXVIII съезда кийчо еча хана, партийни комитетийн организацейи балха программа тIа белгалдаьхад тIехьа ца доахаш къоастаде деза дешаш.

Вай республике оттаьча программа аьннад хьатIадоагIача шера 200 эзар кв. м нах баха цIенош Грозней цул а дукхагIа юрташкен хьалданза даргдац.

Из теркал а деш, гIишлош хьалъе а кхыдола наьха социальни хьакъехьара хьашташ кхоачашде а декхараш тIанийцад районерча кулгалхоша.

Цу хьакъехьа районе хулаш латтача хувцамий юхьиго доккха динахетараш хулийт районе бахача наха.

Масала, Орджоникидзевская яхача станице къахьегамхошта лаьрхIа эксплуатаце дIаденнад 4 квартира йола цIа, цхьаькха ши квартира йолаш цхьа цIа, машиннаькъа болхлошта лаьрхIа 16 квартира чуйоагIаш дола цIа, «Красная Армия» яхача колхозе шишша кваьтира йолаш кхо цIа, Карабулак яхача поселке химически реагентий завода болхлошта 48 квартира йола цIа, иштта кхычахьа а.

Цул совгIа, хьаштдолчарна шоай доалахьа цIенош хьалде лаьтташ а цIенош хьалде ссудаш а дIател.

Цу хьакъехьа цхьаьцца кхоачамбоацараш да аьнна хеташ ба цхьабараш. Масала, А. Синчинова йоах, укха тIеххьарча хана гIишлош хьалъера программа кхоачашъе гIерт район, из лоархIаме хIама да. Из проблема ира латтачарех яле а, цIеношта лаьрхIа дIадекъаш дола лаьтташ, тIехьагIа наха зе дардгоацаш кIоарга уйла а еш харжа деза.

Промышленни предприятешта, машиннаькъа, колхоза фермашта юхе хьалдайта йиш яц цIенош. ХIана аьлча, санитарно-экологически хьакъехьа наьха унахцIено лораяра цунах наха зе даргдоландаь. ТIехьагIа уж предприятеш а колхоза фермаш а меттахьа яха езаш хьал отте, паччахьалкхенна а доккха зе даргда.

Белгалдаккха доагIа, йоах Синчиновс, промышленни предприятештеи доалахьарча цIеношта лаьрхIа дийкъача лаьтташтеи юкъера доазув наха телхаделга. Из талмастта дита йиш йолаш гIулакх дац.

Бакълув Синчинов. Моттигерча халкъа депутатий Совета исполкомо тIахьожам лоаттабе беза бахача наха лаьрхIа цIенош хьалдеча моттигашта а къаьстта наха шоай доалахьа цIенош хьалдеча а.

Т. МАЛЬСАГОВА.

КХОАЧАМЕХ БИЗЗА ПАЙДА ИЙБУ

«Фусам-2000» яха программа кхочашъеча дизза дакъа лоацарех ба Нохч-ГIалгIай карьероуправлене болхлой. Цар шоай низ кхоачаш ду республикерча гIишлонхошта, иштта шоай доалахьара цIенош хьалдеш мел болча наха мазшагIум, жагIа, кхыйола нерудни материалаш лоаттаяра. Цу даькъе шоаш тIайийца доккхий декхараш дизза кхоачаш а деш, дог гIоздоаха къахьегама толамаш доахаш хьабоагIа уж укх шера. Дерригача технико - экономически хьокхамий шин бетта план тIеххкхоачашйир карьероуправлене коллективо. Нерудни гIишлон материалаш арахецара задани 104,4 процент кхоачаш а яь, планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцар цо уж материалаш 17 эзар кубически метр. Уж я соахка цу юкъа арахийцарел 25 эзар кубически метр дукхагIа. Товарнии нормативно-цIенен продукци арахецара паччахьалкхен план а толамца кхоачашъяьй карьероуправлене болхлоша.

Укх шера бизза пайда ийбу цар шоай производственни мощностехи балха ханахи. Къахьегама дисциплина чIоагIъяьй. Цунга хьежжа дика да цар кхы мел дола технико - экономически хьокхамаш а. Къахьегама овсарле лакхъяра шин бетта задани 1,7 процент тIеххкхоачаш а яь, соахка цу юкъа хинначул 14,2 процент лакхъяьй из.

К. БАШИРОВ.

ЭРГАЛОНАШ

Директоралла харжа оттаваь пхи кандидат вар. Царна юкъе вар завода керттера инженер, производственно - технически отдела начальник, керттера механик, лоаллаха уллача совхозера керттера инженер (цхьан хана «Мединструмент» завода конструкторски отдела керте лаьттар), «Нефтехимзапчасть» яхача завода керттера инженер. Гуш ма хиллара, предприяте директора пост къувсаш хиннараш боккхий специалисташ бар.

Болхлойн гIулакхерча наьхеи викалаща бокъонца директор хила безам болаш барий оамалаш, царех доахка дика а во а гIулакхаш, коллектив экономически а социальни а даькъе дIахо дегIайоалаяра йолча цар программа кIоаргга анализ а еш, йийцар. Цул тIехьагIа къайлагIа кхаж тасса болабир. Завода керттерча механика М. М. Шамурзаевна тIехьа эггара дукхагIа кхаж тессар.

Керда хержача директорах дийадар фу ала мегаргда. Из ханна къона ва, 36 шу мара даьннадац цун. Производство Iалаьмате дика йовзаш ва. Инициатива йолаш а нахаца та ховш саг а ва. Цхьабакъда, доагIар хьадехаргдолаши принципиальнии ва Мусаип Мусаевич, ХIанз ши шу мара дизадац из «Мединструмент» завода директоралла хержа. Цу шин шера башха-дика къахьегама толамаш доахаш хиларца завода коллектив городскойи республиканскии сийлен улгаш тIа я.

БIубенна къахьегаш дIадоладаьд завода машинашъераша шийтталагIча пятилетка тIеххьара шу а. Шин бетта план толамца кхоачашъяьй. Цул совгIа, болхлой къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара тIадерзадаь дукха балхаш ду заводе укх тIеххьарча хана. Керттерчеи гIонна йолчеи цехашка плиткаш яхкай, Iалаьмате дика тоаьй кузнечно - прессови цехера саунеи нек ду бассейни, тоадеш да цехашкара салоIа цIенош, къахьегама хьалаш тоадара тIаерзаь организационно-технически мероприятеш чакхйоахаш я. Керда техника оттаеш латт заводе цунца цхьана арахеца продукци тIа-тIа эрга а йсаккхаш, тоаеш латт. «Мединструмент» заводера арайоала продукци вай мехкарча 400 регионе дIакхоачаш я, иштта из дика дIаэц доазол арахьарча 27 мехко. Царех я Иордани, Сири, Куба, Югослави, ГДР, Венгри, Чехословаки, кхыдола мехкаш.

Завода коллективо доаха къахьегама толамаш дуккха дикагIа хила йиш яр, нагахьа санна, цун шийн бехкагIа а доацаш, цхьадола кхоачамбоацараш ца нийслоре СССР Минчермета, терупpавлене предприятеш ханнахьеи боагIача боарамагIеи бийдал, кхыйола материалаш ца лоаттаярах завода болх юкъагIбоахаш дукха моттигаш нийслу. ДIадахача шера предприяте хьа ца кхоачаш дисар тайп-тайпара аьшк: Злаустовски металлургически заводагара—27 тонн, Челябински металлургически заводагара —30 тонн, Орел яхача городера—4 тонн. Электросталь яхача городера — 13 тонн, Магнитогорски заводера —117 тонн скарификаторашта эша лента, иштта кхычахьара. Экономически реформа хьалашка къахьегача завода коллектива балха тIа чIоагIа Iаткъаш гIулакхаш да уж. Шоашта поставкаш еча мехкарча предприятешпа, организацешца айхха бувзамаш а лоаттадеш, царгара доагIаш дар цIенхаштта хьа а дехаш, уж гIулакхаш тоадара оарцагIбаьннаб укх шера завода керттера специалисташ.

Шийн кабинете дIачу а ваьнна, доккха са а даьккха, гIанда тIа Iохайра Шамурзаев Мусаип Мусаевич. ХIанзчул ши шу хьалха, нийслагIча марта предприяте директор а волаш шийн болх дIаболабир цо Гудермесски «Мединструмент» яхача заводе. Кулгалхочун декхараш кхоачашде Iохоаванзар из «лакхера» деннача приказагIа, коллектива болхлой лоIамагIа даь гIулакх дар из.

Б. НИКОЛАЕВ,
тха штате воаца корр.

Халонех ца кхераш

Атта бац доаркай болх сатоссаш гIовтта беза цар, бувшар а массарел тIехьа хул. Бакъда, цу халонех кхераш яц Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза дикагIйола доярка Боргашвили Наташа.

Дукха ха я цо доярка йолаш цига къахьега. Хийла хало ла йийзар цун къахьегама новкъа.

Соахка Наташас шийна тIачIоагIбаьча хIара Iаттатагара 4100 килограмм шура яьккхар, план 3350 килограмм йолаш. Кхоачашйир цо укх шера шин бетта план а.

Шийна тIачIоагIбаьча хIара Iаттагара дийнахьи-бусси 10 килограмм шура йоакхх цо. Наташагара хьонхам эц фермерча кхыча дояркаша а. Цо санна из доккха декхар тIайийца къахьегаш ба Дадиева Марем а Исаева Соня а.

Ч. МАГОМЕДОВ.

Мишта Iангара доах хьайбаш

ГIулакх тесса дитад

Шурийна доахан леладара лостам болаш я Сунженски района XX партсъезда цIерагIа колхоз. Района паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара план кхоачашъяр дукхагIча даькъе цу боахамах тийша да. Цудухьа цун фермай болхлой соахка шоай декхарех лорхIа ца балар бахьан долаш (царна тIадиса декхар — 300 тонн шура), из паччахьалкхенна дIаялара план йинзар ерригача районо а.

Хьайбай боахаме телха мара кхы тоаденна хIама дац цу колхозе укх шера а. Масала, цхьоалагIча январе денз цхьа ди хиннадац хIанзалца хьа соахкарчул дукхагIа е цхьатарра шура яьккха. Хадданза тIехьабусаш хьабоагIа хьайбаш леладераш. ХIаьта ераш ма дий аьнна лоархIаме бахьанаш а дац болх лерттIа хьабе новкъарле еш да ала.

Ийь шурий фермех, массе хана санна, цхьатарра дика, овсаре къахьегаш Кухно Александр Семеновича кулгалдеча цхьоалагIчун коллектив мара яц. Цига беррига болхлошта юкъе хадданза барт ба, шиш болаш кхоачашъю доахан деттара, уж кхабара, кхытайпа Iунал дара графикаш. Балхаца бувзам бола дешаш ерригача коллективо цхьана къестаду. Доакъар ца тоъаш, е кхытайпа бахьан долаш лерттIа болх хьабе новкъарле еш нийсденна кхоачамбоацар беррига цхьатарра оарцагIбаьле дIадоакх. Цудухьа дика да цар къахьегама хьонхамаш а. Паччахьалкхенга шура йохкара карарча пятилетка диъ шера план тIехкхоачашъяьй. Соахкарчул дукхагIа я хIанз хIара дийнахьа йоаккхар а.

Кхыча кхаь ферме а ба болх беш кулгалхой а специалисташ а. ЦхьоалагIча фермана санна цхьатарра декхараш да царна хьалхашка увттадераш а — ма хулла дукхагIа шура яккха. Цхьабакъда, вайна гучча тайпара, царна карагIдувлараш цхьатарра дац. Вож кхо ферма шура якхара хадданза тIехьаюсаш я.

ХIанз колхоза председатела декхараш кхоачашдеш волча А. Левашоваца, боахама керттерча зоотехникаца М. Могушковаца цхьана «Сунжа» яхача АПО специалисташа тахкача гучадьлар иштта из кхоачамбоацар фу бахьанаш долаш нийсденад а. Царех керттера дар рационагIа доагIа доакъар дIа а луш хьайбаш ца кхабар да. Хадданза кIезигагIа тел из, графикашка хьежжа шийн хан-ханахьа хьатIа а кхахьац. Фермай беррига заведующеш леткъ, доакъар хьатIакхахьара техника тааш из каст-каста йох, яхаш. Иштта из нийсдаларах бехке В. Даркина кулгалду колхоза инженерии служба а я. Хьайбаш леладераш тоъал техникаца Iалаш ца барал совгIа, лерттIа доал диц, тоаяц цар доахан латтача помещенешкара кхо, нувхаш арайоахаш, фермашта хий хьатIадоаладеш йола механизмаш а.

Хьайбаш кхабара рацион кхоачаш ца ярах бехке фермай зоотехникаш а ба. Дикача дас доакъара кхом бар духьа, цо дукхагIа пайда бергболча тайпара,а масала, дукхагIа шура луш долчарна дукхагIа кхоачийташ, кIезигагIа — кIезигагIа луш кхоаб доахан. Иштта вIаштIехьдаьккхад из Кухнос кулгалдеча, хIаьта кхыча кхаь ферме дийнахьеи буси 8—10 килограмм шура лучарна а 2—3 килограмм мара ца хулийтачарна а цхьатарра доакъар кхоачийташ кхоаб. Цу тайпара болх беча дукха шура йоаккхаргхиларах сатувса а дезац.

Соахка хIара хьайбана лаьрхIа цу боахаме 13 центнер доакъара единица мара Iалашъяьяц. Цул совгIа, доакъар кхоачамболлаш дика а дац. Цу хьале доакъара хьоанал лакхъяра хетаргахьа микродобавкаех пайда ийбе безаш бар зоотехникаш. Хала хете а из деш дац. Доакъар чамболашагIа дуаргдолаш хьайбашта телаш тух а дац кхыметтел. Иштта уж бахьанаш долаш, хIанз хIара Iаттагара дийнахьеи буси йоаккха шура юкъера лаьрхIача 3,5 килограмм мара яц. Районе эггара лохагIа хьокхам ба из. Иштта во цу боахамо хIанзалца болх а баьбац.

Дукха шура тIерайоаких из дIаэцача хана шурий заводе. цун хьоанал йоагIачул 0,2 процент лохагIа хуландаь. Цун бахьан да, тхога хаьттача, доахан контрольно ца деттар, шурий хьоанал лакхъярах доаркашта ахча луш ца хилар. Уж кхоачамбоацараш дIадахара ма хулла сихагIа оарцагIбовла беза колхоза керда этта кулгалхой, специалисташ. Царна эша новкъостал де хьажа беза района кулгалхой а.

И. ВОЛГИН.

СИХХА КЪОАСТАДЕ ДЕЗА ГIУЛАКХ

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединенена чуйоагIача производственно - товарни контора бархIлагIча цеха коллективе къахьегаш ах бIаь гаргга саг ва. Цар шоай къахьегам кхетамца вIаштIехьа а баькха, хьалхашка латта декхараш кхоачашдарах тийша да ерригача предприяте энергетически боахама коллектива болх боагIача боарамагIа дIабахар. Цеха болхлой декхарийла ба магистральни паропроводашка, хинпроводашка, электросеташка хадданза порядок а хулийташ, хьовзам ца хулийташ, тешшаме электроэнерги лоаттаергйолаш гIулакх вIаштIехьдаккха.

ДIадахача шера шоай бехктокхамеча декхарех толамца лоархIабаьб энергетикаш. Цу шера цхьаккха тайпа а авари хилийтанзар цар, электроэнерги, хий, Iи йоагIачул дукхагIа йоаль моттиг а нийсъялийтанзар. Иштта дика къахьег пятилетка тIеххьарча шера а.

Керттерча даькъе уж балхаш дераш я Солопов Анатолий Николаевич керте латтача электрикий бригадаи Дронкин Анатолий Николаевича кулгалдеча киповций бригадаи коллективаш. Юкъера технически образовани йолча цу шинне опыт йоккха я цу балха тIа. Цар кулгалдеча бригадашкара дукхагIбола болхлой а шоай профессех тIехдика кхеташ бола нах ба. Царех ба КИП-а слесараш Бойченко Евгений, Сагариев ИбраьхIим, Абзолдинов Салим, Пришвин Александр, кхыбараш.

ТIеххьарвар берригача энергобоахама ацетиленово-кислородни гIулакхаш ше дечарех ва.

БIарчча энергобоахам хьайийцача энергетикаща беча балха раьза йоацаш хIама дац производственно-товарни контора коллектива. ХIаьта а цхьайола моттигаш нийслу цар балха тIа кхоачамбоацараш гучадувлаш а. Цкъа-дале, электрооборудованена йизза профилактика е вIаштIехьдалац цар. Из е цар безам ца хилар а дац из, цу даькъе навыкаш йолаш бац энергетикаш. Цу хьакъехьа вайна дувцаргда цеха начальника Лядов Лев Владимировича.

— Биззача низаца болх бе йишйолаш дац тхо укх тайпара керттера ши бахьан нийсдаларах: кхоачамболлаш эшаш йола материалаш лоаттаяц тхона, иштта тоъаш бац къахьега нах а. Цул а чIоагIагIа халача хьала тIа оттаду тхо цхьаккха тайпа а транспорт тха доалахьа ца хиларо.

Ховш ма хиллара тха производстве тайп-тайпара хьовзамаш хулаш моттигаш нийслу. ТIаккха города йистте баха нах мишта кхоачаргба цига из санна гIулакх нийсделча. Цул совгIа тха объекташ шерра дIа-юха яьржа ядаш а я.

Мехкдаьтта чакхдоахача предприятешта дукхача хана денз тоъаш бац болхлой. ХIаьта укх тIеххьарча шерашка къаьстта чIоагIа кооперативни болам баржарца дувзаденна цIаккха ца хиннача тайпара дукха эш цига мехкдаьтта чакхдоахараш, хIана аьлча, тIа-тIа дукхагIа хулаш латт кооперативашка, дIаухаш бола нах. ХIанз укх сахьате ахахнел кIезигагIа боаца болхлой дIабахаб укхазара. ХIаьта вокхарех дукхагIбараш пенсе баха кийчлуш ба. Долче, цу гIулакха цIенхаштта уйла е а, из проблема къоастае а еза ха хьатIаэттай хIанз. Из ца дой ПТК энергетикий вIаштIехьдаргдац хьалхашка латта декхараш кхоачашде. Укх гаргтарча хана кадрай дош къоастадарга дог доахилга йолаш а бац уж.

З. АЮБОВ.

МАЛАВ БЕХКЕ?

Республике эггара дукхагIа хьайбай продукци яла езачарех я Сунженски район. Ховш да, укхазара тароваш йоккхий йолга. ХIаьта а соахка шин бетта хиннaчул 45 тонн кIезигагIа я укх шера укхаза яьккха шура.

Цхьан хана шоай декхарех дика лоархIабеш хьабоагIар «Путь к коммунизму» яхача колхоза хьайбаш леладераш. ХIаьта тIеххьарча хана паччахьалкхен планаш кхоачашъе ца могаш ба уж. Чакхбаьннача шин бетта план 370 тонн йолаш, паччахьалкхенга дIаеннар 344 тонн мара яц. ХIаьта шин бетта планагIа 20 Iаьса къоастаде дезача, хьакъоастадаьр 13 Iаьса мара дац.

— Фуд бахьан? Цу хаттара жоп лохаш тхо кхаьчар Ганиев Назира кулгалдеча шурий комплексе.

— Цун бахьан, цкъа-дале, доакъар ца тоъаш а во а хилар да, — йоах Ганиева. — ШозлагI-дале, долчох кхом бац оаха, рационо дIадеххача тайпара хьайбашта из дIадала а хац. Тха специалистий бехкагIа соахка шин кIоага чу елла хинна силос телха яйра. ХIанз кхы де хIама а доацаш, хьайбашта из телха силос тел оаха. Ховш да, цу силосо шура тIакхетийтаргйоацилга. Йол кхоачаенна цхьа бутт совгIа ха я. Тахан тхо кIалхардоахар духхьал чай концентраташи я. ТIеххьар яраш тоъал дIалуш а яц. Тамаш хет сона цу кхоачамца тIанийца декхараш кхоачашде тха вIаштIехьдоале.

Во леладу укхаза зооветеринарни гIулакхаш. ЙоаггIача бесса чакхйоаккхаш цхьа мероприяти яц укхаза. Къаьстта во латт къаденначa а кIезига шура луча а доахана метта дикача фух дараш дIаоттаделга. Ханханнахьа йиц искусственни осеменени. Цудухьа дукха да укхаза Iахара диса доахан.

— Тхо долча мехдойка я, — йоах Н. Ганиева. — Сарахьа электричество дIайовш дукха моттигаш нийслу тхо долча. Из чIоагIа Iаткъ тха балха. ХIана аьлча, мехдойкаца детта Iомадаь доахан кулгашца деттийтара тIера хилац, хIаьта шура а нийсса ах лаьгIъю.

Дар долча тайпара дувца деза. ЦIена яр хьайбаш латтача помещенешка. Дика тоаль я фермера ЦIе уголок. Мел эшар да цу чу. Бакъда, сов шийла хиларах саг чу ца водаш яьсса латт из. Конторера Н. Ганиевца тхо ферме хьадоагIаш; — Хьайбаш леладерий хьашташ кхоачашдара дукха болх бу оаха, — йоахар комплекса начальника. ХIаьта, тхо ферме хьалкхаьчача гIулакхаш кхыча тайпара дар. Боккха чIега уллар буфета наIарах, столови а яр дIакъайла.

Хьайбай боахаме эггара халагIа йола ха я ер. Укх хана кхоачалу дукхагIдола доакъар, долче, кIалдус хьайбаш. Доакъар тоъаш ца хилара бехке малаш ба хов вайна. Уж колхоза кулгалхойи специалисташи ба. Хьагучох, шу долалуча хана доккхий декхараш тIайиде а, тIаккха уж кхоачаш ца де а Iемаб уж.

М. ЧАХКИЕВ.

Экономически реформа хьалашка

ХУВЦАМАШ

Укх тIеххьарча цхьан шерен ах шерен йоккхий коталонаш йоахаш хьайоагIа Грозненски машинашъеча «Красный молот» яхача производственни объединене коллектив. ТIа-тIа тоалуш доагIа цун экономически хьокхамаш. Из хьахул беча пайдах дукхагIа дола дакъа хьалха тIадиса декхараш дIатакхара, производствана модернизации реконструкции яра, керда производственни объекташ хьалъяра дIаухийташ доллашехьа а. Объединене машинашъерий укх тIеххьарча хана йоккхий таронаш хиннай социальни гIулакхашта дола гIирсаш хьалдеча дикка дукха средстваш дIаахийта.

Объединене берригга къахьегаш барех ахаш гаргга бараш кхалнах ба. Укх шера цхьоалагIча марта денз администрацеи профкомои цхьана кийч а яь, юкъейоалаяьй царна йола льготаш. Ховш махиллара, кхалнаьха балха ди дIаьха да: маIача наха ниисса производстве къахьег цар продукци арахецаш, бахача наха тайптайпара гIулакхаш деш, иштта доккха дакъа лоац цар юкъарча балха тIа, цул тIехьагIа цIагIа, коа-карта де дезар ду цар. Лоацца аьлча, доккха дукъ да царна тIалаттар. Цу дерригача гIулаккхех лоархIа а беш, хьинар дола кхалнах ба уж. Долче, царна ца дича хьанна дергда новкъостал?

«Красный молоте» керттерча производстве къа а хьегаш, продукци арахецаш мел болча кхалнахагар дIа мел иккхараш, аьлча, кхычахьа къахьегаш бола кхалнах пIаьраска дийнахьа ханал ши сахьат хьалха цIабаха йиш йолаш ба, цар алапена вIалла Iаткъац из гIулакх. ХIаьта керттерча производстве къахьегаш бола кхалнах болх дIа а кхесса цу деношка дIабаха йиш йолаш бац. Цхьабакъда, царна а кхыча бесса льготаш яьй объединене. ХIара бетта юкъера лаьрхIача цхьан дийнахьа доагIа ахча тIатох цар алапена. Цул совгIа, шера йоагIа профсоюзни отпуск ялх ди йIах а ю. Из а царна боккха лоархIам болаш гIулакх деций?

Берех болча исташта, уж декретни отпускагIа болхача хана новкъостала царна итт тума лу. Бер даьчул тIехьагIа, хIара бетта паччахьалкхено телача пособеца царна объединенерча кассера пхе тумага кхоачаш ахча тел. Цу тIа а чакхдалац гIулакх. Ха чакх а яьнна, паччахьалкхено пособи ца луш социаьчул тIехьагIа, кьоначa ноаноошта бера кхо шу диззалца йолча хана пхиппха тума пособеш тел хIара бетта.

Духьал «уж декретни» гIулакхаш чакхдахара хIара шера бераш даьча объединенерча кхалнаха укхаза дIалу 400 эзар гаргга сом. Цул совгIа кIезига ахчаш нйдеш хиннача болхлошта — уборщикашта, дворникашта, нянькашта алапеш дукхагIа ла а оттадаьд. ДукхагIча даькъе уж кхалнах ба. Бицбеннабац укхаза пенсонераш а. Итт тумал чухьнахьа пенсеш нйдеш бараштa, цар нйду ахча итт тумага дIакхоачаду.

Льготаш яра дIахийца ахча кIезига дац. Цхьабакъда, объединенена цунах пайда баьнна мара зе далац. Машинашъерашка мамогга дукхагIа болх а байташ, цунах дIалуш хинна алапеш эггара кIезигагIа болча боараме телаш хинна ха дIаяхай. ХIанз шоашта баьча балхах доаггIаш дола ахча дIателандаь, хьинар айдаь къахьег цар, арахеца продукци а хьалхарча шерашка хинначул дикка дукхагIен дикагIен я. Долче, объединенена тIабоагIа пайда а дукхагIа ба. Цудухьа «дикагIа къахьегарга хьежжа вай дикагIа дахаргда» яхача девизагIа болх беш ба объединене машинашъераш.

А. КАТАЕВ.

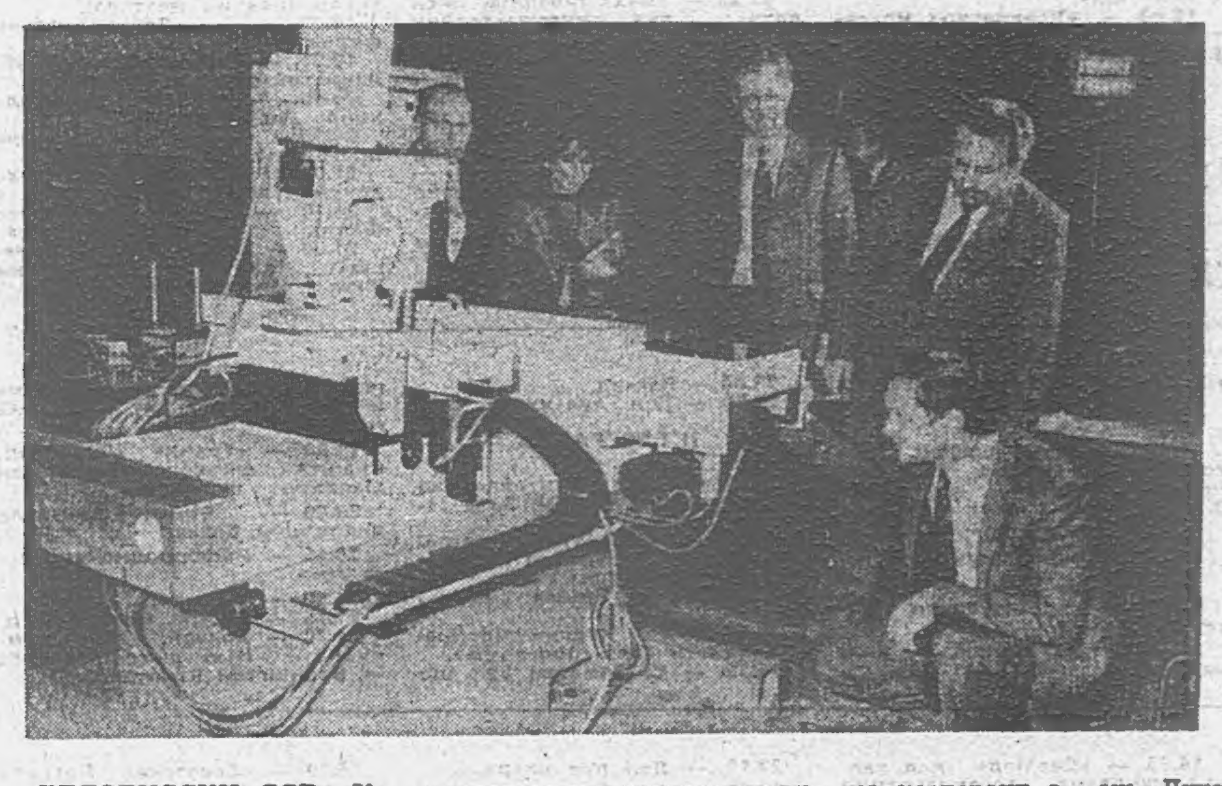

БЕЛОРУССКИ ССР. Капиталистически маьхкашкарча рынке паргIатта конвертируюмы валютагIа йоахкара лаьрхIа йола числовой программни управлени йола универсальни заточни полуавтомат вIашагIйоллаш латт Витебски заточни станокий заводе. Из издели хьаеш хургья «Вальтер» яхача малхбузен германски фирмаца кооперации а еш, Дунен классагIа йола техника кийчъеш йолча зубообрабатывающи шлифовальни заточни станокий Витебски СКБ чертежагIа хьаяь я полуавтоматаш. Бюро гIулакхех пайда эц вай маьхкарча шийтта заводои доазол арахьарча фирмаи. Витебски моделаш дика лоархIаш я дунен халкъашта юкъерча йоккхийча выставкашка, уж дIаухийт Англе, Итале, Франце, ФРГ, дукхача социалистически маьхкашка. ТIеххьарча шерашка СКБ проект оттаяьй массехк производственни модулашта, хIаьта царна тараяраш дунен практике йолаш а яц.

Духхьал из бахьан долаш цунна теркам тIаззар «Вальтер» яхача фирма, цун специалисташ дукха ха йоаццаш заводе хилар, хIаьта цхьана болх бе шоаш раьза хилар чIоагI а дир.

СУРТА ТIА: «Вальтер» яхача фирма специалисташ вIашагIъеллача полуавтоматага хьожаш ба (аьрдехьара аьттехьа — Ехан Рандл, «Станкомодуль» яхача фирма болхло Елена Бирола, Хорст Вройнинг, заточни станокий Витебски завода директор Акуленок Леонид, Отто Денцингер.

А. ЦЕРЛЮКЕВИЧА сурт. **(ТАСС фотохроника).**

Цар беркат массанега кхоач

Укх тIеххьарча шин шера вай республикерча кхыча районашка санна тIа-тIа дукхагIа хулаш, дегIаихай кооперативни предприятеш Гудермесски районе а. Пятилетка тIеххьара шу доллуча хана районе регистраци яьяр 214 кооператива, царех болх беш яр 97. Болх беш йолча кооперативашка гIолла производствана юкъеэзав 1155 саг.

ДIададахача шера районерча кооперативаша бахача наха даь гIулакхаш а дехка халкъа эша товараш а ялх миллиони 49 эзари сома маьха хилар. Кооперативашта хьахулача валови доходех налогаш хьатIакхийтарах городской бюджете хьачукхаьчар 400 эзар совгIа сом.

Кооперативаш вIашагIа а ехка болх беш я района халкъа боахама дерригача доакъошка. Уж я бахача наха бытовой гIулакхаш деча, халкъа эша товараш хьадеча, гIишлошта ремонт еча, социально - культурни объекташ хьалъеча, производстве, юртбоахама продукташ маьхалйоахача, спортивно - унахцIенони бахача наха гIулакх дечеи организацешка, торговле, юкъарча кхачан предприятешка, кхычахьа.

Районе а кхычахьара хьатIаухача наха а хестаеш я Г. Х. Лакаев председатель вола «Долгожитель» яхача юкъарча кхачан, Ю. Ф. Илюхина кулгалдеча «Прогресс» яхача гIишлон, Х. С.-С. Садыков керте латтача «Атлет» яхача спортивноунахцIенон, Б. В. Борисова «Сантехника» яха кооперативаш. Шоашта хьалхашка латта декхараш цIенен диззан кхоачашдеш хьайоагIа Р. А. Эзбулатов председатель волча «Эколог» яхача кооператива, медицински инструменташ еча заводе вIашагIъелла А. Н. Эсендиров керте латтача «Универсал» яхача ремонтно - гIишлон кооператива коллективаш. Уж районе эггара дикагIа лоархIачарех я. Из къаьгга хьахьокх царна карагIдувлача башха-дикача гIулакхаша.

«Универсал» яхача кооператива болхлоша реконструкци йир г. Гудермессерча майданеи В. И. Ленина памятникаи, шоай долахьа автомашинаш ярашта хьалйир итташ гаражаш, гуйрийна - Iана замалахьа йIовхал яла йолаялалехьа итташ йолча школаштеи деша даха ха йоацача берий учрежденештеи ремонт йир цар, бахача нахьа шоай доалахьарча цIеношкара йIовхала сета, иштта цIеной тховнашта ремонт йир цар. Уж санна кхы дуккха а балхаш, гIулакхаш дир кооператива болхлоша бахача наха.

Районерча дуккхача объектай куц а доаккхаш, уж хозйир аьшка карташ, тайптайпара турникеташ хьаеча «Металл» яхача кооператива говзанчаша. Гудермесерча бераштa башха-дика аттракцион хьайир «Атлет» яхача кооператива болхлоша. Дарбанхий яхача юрта вIашагIъеллача «УнахцIено» яхача кооператива коллективо Гудермесски районе бахача наха а иштта хьаьшашта а дарбаш деш дукха балхаш дир. Из де цар вIаштIехьдаьлар укхаза дарбан хий хиларах.

Вай обществе керда дIадуи болхлой. Доал дара командно - административни системе хинна укх тайпара гIулакхаш: план, норма, лимит, начальник яха а кхыдола а дешаш цIенденна дIадаьннад, масала, «Универсал» яха кооперативера производства организаторо ихоачашду хьалха хиннача цеха начальника, прораба, курсий заведующе, кхычар декхараш.

Кооператива председатела, производства организатораша кийчду технически сметнии документацеш, договораш ду, кийчду исполнительски документаци, бухгалтерски учет лелаю шоай кооперативе хьаеча продукцена, кхы кIезигагIа лоархIам болаш дац ер гIулакхаш а: заготовительни, мовхьаш тIадотташи тIера Iадоахаши йола операцеш чакхйоахаш балхаш деча хана физически къахьег.

Кооперативай кулгалхойи продукци хьаеш бола кооператораш - ремесленникаши дукха шоайла къоасталуш боацаш цхьатарра къахьегаш ба. Лоацца аьлча, хIара кооперативе ер аз де деза, из Iа де деза ца а яхаш, массане а коллективни хьисапе цхьатарра къахьег. Масала, «Универсал» яхача кооперативе инженера професси а йолаш, бухгалтер волаш болх беш ва Насуханов Шамиль Джамилович. Эшшача хана кооперативе хьакхаьча мовхьаш Iадоассаде сиха аравоал из, деш хIама а доацаш вагIаш цхьаккха саг гургвац укхаза.

Районерча кооперативашца беча балха тIа хоадамболлаш йола опыт Iоаяьй Гудермесски горисполкомо. Исполкоме я кооперативаш дегIакхувларан царна эшаш дола новкъостал даран йола комисси. Цунна керте латт горисполкома председатела заместитель М.-Б. Гезимиев. Цу комиссена юкъебоагIа горисполкома ерригача службай, банка, торгови предприятейи кооператорий Союзеи кулгалхой. Цхьабакъда, цу комиссе членаша таханарча дийнахьа беш бола болх кхоачамболлаш бац. Цар деш хIама дац кооперативаш вIашагIйоахкаран цар беча балхан тIахьожам лоаттабелга мара. Укх тайпара лоархIаме дешаш: кооперативай кулгалхой квалификаци лакхъяра, кооперативашта болабаь из болам чIоагIа къоабалбаь хьал а лаьца, шоаш къахьегаш хьадаьчох чIоагIа дега тоам а хулаш, хьинар кхо ца деш болх беш ба дуккха бола кооператораш — шоаш каралаьца гIулакх тIехдика довзаш бола нах. Шоай доалахьарчун, коллективно хьисапе къахьегаш хьахинначун лерттIа доал а деш, дуккхача кооперативашка нийслац хIанзарча юкъарча производстве нийслуш дола кхоачамбоацараш: прогулаш елга, балха тIа брак нийсйолийталга, юкъарча рузкъана тIакхувдаш, из лечкъаделга, юкъара продукташ нийсхо йоацаш дIа-хьа екъалга, иштта кхы дIахо а. Дешаца а доацаш, гIулакхаца къахьегама коллектива доалахье я кооперативни предприятеш. Кооперативашка къоастаде мел деза дешаш тIаьр юкъе санна гуш да, уж юкъарча собране къахьегама коллективо къестаду коллегиально.

Экономически даькъе кооперативаш шоай лоIаме я, шоашта эшаш-дезаш дар шоаш тIадахь цар. Цудухьа хIара кооперативе кхоачашданза даргдоаца гIулакх а хинна дIаэттад ший къахьегама экономически эффективноста боагтIача хьисапе мах белга. Ховш махиллара кооперативни хозрасчет — юкъарча производства хьашташ кхоачашдара даькъе эггара толашагIа йола форма я. Из да шоай гIулакхех тIехдика кхеташ болча наха хьакхоллаш дола беркат. Укхазара говзанча массехк балха говзал караерзаяь вола специалист ва.

Цу даькъе дукха масалаш доаладе йиш я цхьайолча кооперативашка къахьегача нахах лаьца. «Универсал» яхача кооперативе къахьегачарех дуккха бараш пхиъялх балха говзал йолаш ба. Кооперативашка геттара кIезига ба аппаратнии кулгалхой.

ТIа лаьрхIа оптови торгови предприятеш вIашагIйохкара, район социально - культурни дегIакхувлара даькъе планаш кхоачашъейтара, материальни ресурсашта йола лимиташ а хьежаеш, госзаказаш къестадара е йоаггIаш йола йоакхо яц комиссе членаша, цудухьа районера дуккха кооперативаш вIашагIкхийттай уж декхараш кхоачашдара а кооператорий районни союзаца цхьана производственни болх бергболаш гIулакх дара а. Общественно - политически структура хиларах тарра союз могаяь тIаийцай моттигерча Совето.

Кооперативни предприятеша эггара хьалхарчарца чакхдаьккхар къахьетамхой Гудермесски горсовета депутаталла кандидаташ оттабар. Халкъа депутаталла ялхайтта кандидат оттаваьвар цар районе. Дикка доккха новкъостал дир районерча кооперативай коллективаша Нохч-ГIалгIай АССР лоаман районашка лаьтта текха вахарах бехача наха, иштта дукха ахча хьожадаьд цар да-нана доацаш дисача бераштa, кхаба саг воацаш бисача къоаноштa лаьрхIа тайп-тайпарча къахетама фондашка. «Универсал» яхача кооператива членаша шоай кулгашца, шоай ахчаца чотагIа Афганистане байнача гудермесцашта бIухошта - интернационалисташта обелиск хьаяьй.

«Универсал» яхача кооператива членаша доккха новкъостал ду районерча футбольни командашта а. РСФСР футбольни командашта юкъе хьалхара моттиг яккхара къовсам лоаттабе яха езаш хилар «Бешлам» яха команда Астрахане, Дербенте. Цхьабакъда, ахча ца хилар бахьан долаш цига яха йиш йоацаш юсаш яр из цу кооператива коллективо новкъостал даьдецаре. Берий футбольни командана а тIо дир цо: нийцар форма, тIаювха маьчеш, кхыбола гIирс. Шоаш шефал леладеча футболисташта стадион а дика тоаяьй кооператива членаша. Иштта новкъостал деш кхы дуккха гIулакхаш ду кооператораша общественни организацешта.

ХIаьта а кIезига моттигаш нийслац районе кооператорашта чоал ког бетташ. Масала, хIанз пхе тайпара налогаш етт царна, уж ерригаш дIалаьрхIача валови доходах 60—80 процент я. Из бахьан долаш кооперативаша шоай доходаш лечкъаеш, кооперативаш дIакъувлаш моттигаш нийслу. Из гIулакх цхьан кога тIа даккха деза ха хьатIаэттай. ТIаккха таро хургья кооперативни предприятей коллективай бахача наха эша товараш тIа-тIа дукхагIа арахеца, иштта царна деш дола гIулакхаш дукхагIа хилийта.

Н. БОРИСОВ, тха штате воаца кор. **Б. КОСТОЕВ.**

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Китай тахан

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

Арахьара бувзамаш шерде йолаелча денз Китайс 80-ча шерашка 27 миллиарда американски доллараш хьожадаьд мехка халкъа боахам дегIабоалабелга сихдар духьа доазол дехьара технологи эцара. КНР Паччахьалкхен планови комитета экономико-торгови отдела заведующе заместитела Се Яньана баьча хоамагIа, цу юкъа центральни правительства ворхI эзар совгIа технологеш эцарга дIадахийтад 15 миллиард совгIа американски доллараш, хIаьта цунах тоъал боккха технико - экономически пайда а баьннаб. ХIара шера 60 процент хIана ювлац аьнна алсамъювлаш йола продукци ийцача технологе чотах хьахулаш я.

* * *

КНР Госсовето деча хоамегIа, машинашъечеи электроннии промышленносто хьаяь хIамаш соахка доазол дехьарча мехкашка екай Китая 8,31 миллиард американски доллар мах болаш, вешта аьлча 1988 шераца нийсйича 35,1 процент дукхагIа хиннай уж.

* * *

КНР-е хьанхайкадаьд мехка нердадараши культурен йовзийта лаьрхIа дола «Китайски культура» яха Iилман журнал арахецa доладар. КНР искусство Iомаеча Институте редактировани еш а «Синьлянь» яхача фирмаи «Чжунхуа Шуцзюй» яхача гонконгски издательстваи арахецаш а хургда керда журнал.

* * *

1979 шера Тибете вIашагIъеллаяр эггара хьалхара туристически организаци. ХIанз укхаза я 20 гаргга лакхача класса отелаш, хIанз нах тIабут туристий уйла чIоаггIа тIаозаш долча къаьнарча 40 совгIча памятникаи культура объектаи. 10 шера укхаза берригга а тIанийцараш дунен дуккхача мехкашкара 120 эзар совгIа хьаьший ба.

* * *

КНР унахцIено лораяра Министерства беча хоамагIа «20-ча бIаьшерен у» кхийтта дунен цхьаькха цхьа мохк а хинна дIаэттай Китай, 1989 шу чакхдоалаш укхаза белгалваьккха ва СПИД-а вирус лета 194 саг. Инфекци летараштa юкъе — 153 китайски гражданини кхыча мехкашкара тIабаьхкарех 41 саги ва.

(Синьхуа—АПН).

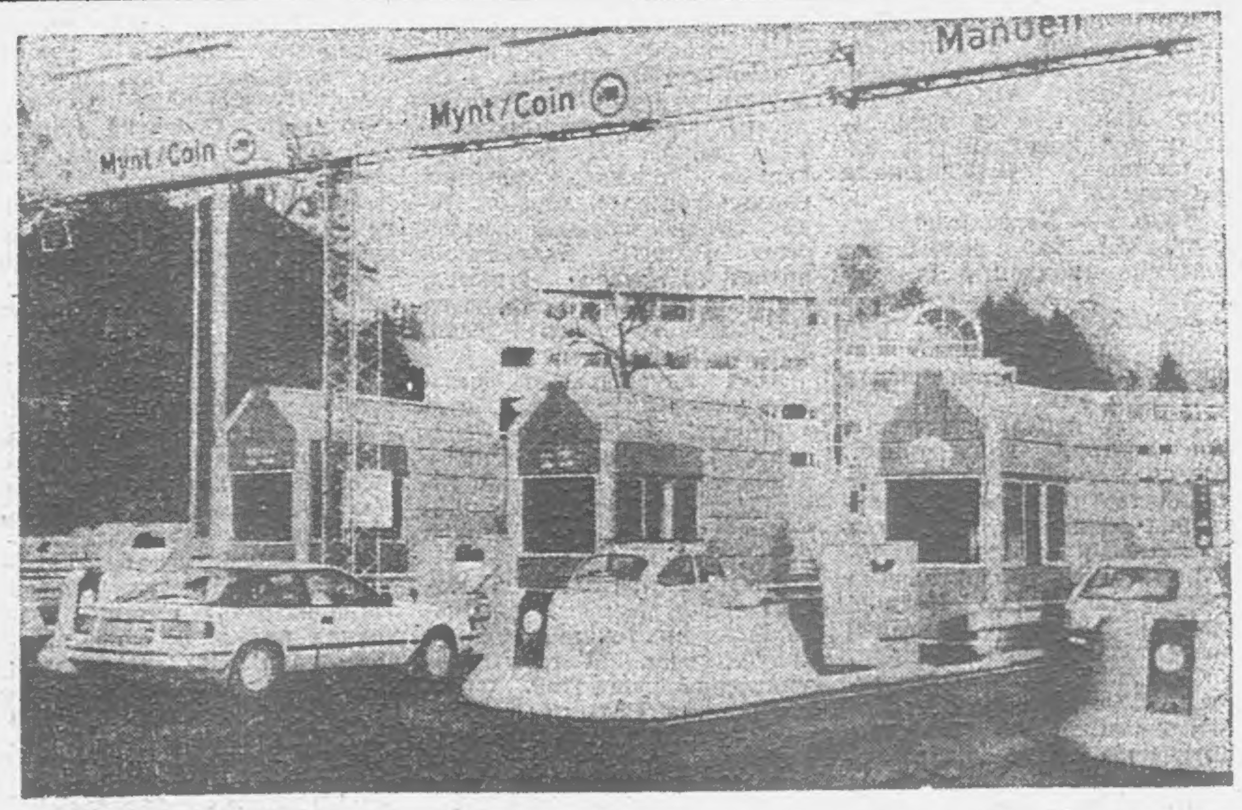

Укх тайпара контрольно-пропускной пункташ оттаяьй дукха ха йоаццаш Осло — Норвежски столица центрагахьа долхача наькъашка. Цу тайпара «автотурникеташ», цига оттайнр аьннад городерча Iаьдало ханна лаьрхIа даь хIама да, из даьд нах балха болхачеи чубоагIачеи хана городской транспорт къе хургйоацаш лаьттан кIал гIоллара коммуникаци хьалъяра ахча гулде лаьрхIа. Центре дIавахарах доккха ахча дукха дац — дерригa 10 норвежски крон. Из гIулакх автолюбителаша раьза хинна тIанийцад, хIана аьлча уж ловш ба городской инфраструктура тоаяра кхо ца деш ахча дIадахийта.

ТАСС фотохроника.

«Салам»—Афганистана

РА правительства беча хоамагIа, дов доладелча денз цхьа эзар совгIа предприяти, 2 эзар гаргга школа, 350 тIий, унахцIено лораю 130 учреждени йохаяьй мехка. ХIалакъяьй Iалъмате дукха автомобильни техника. ГIирсаш хIалакдарах хинна дерригa зе 10 миллиард доллара маьха лоархIаш да. Мохк дийнбеча, маьрша вахар вIаштIехьдоаккхача доккха дакъа лаца дезаш я «Операция «Салам» («Машар»), аьнна, цIи тилла йола Афганистана саггота гуманитарнии экономическии новкъостал дара ООН-а Программа.

Дунен халкъашта юкъерча новкъостала мухь тIа а болаш эггара хьалхара машиннаькъа состав, кхаьчар соахка октябра бетта Финляндера советско-афгански доазон тIа уллача Термез яхача городе. Укх шера 4 феврале Термезе кхаьчар 2 эзар тонн кIа, генарий даьтта, берашта эггара толашагIа йола печенеш, юврглаш, барзкъаш, «скори помоща» машинаш, вIашагIъехка складской помещенеш яхьаш ена шоллагIа поезд. Новкъостал дайтадар Ватикано, Итале, Советски Союзо, Норвеге, Бельге, «Машара тIехьа цхьана» яхача фондо. Шоай латтача товарех цхьа дакъа деннад ООН-а организацешеи учрежденешеи. Из гIулакх де дагадехареи вIаштIехьдаьккхареи Термезера Афганистана гуманитарнии экономически новкъостал дара программаш нийсъю ООН-а бюро я.

Из проект чакхйоаккхача хьинаре дакъа лаьцад тайптайпарча мехкашка кхачан продукташ эцилга вIаштIехьдаьккхача ООН Дерригдунен кхачан программо. Мухь дIакхухьача доккха новкъостал даьд Италеи Советски Союзеи машиннаькъаша а хIаьта иштта «Союзтранзит» яхача советски фирмо а.

Хьакхаьчача новкъостала цхьа дакъа хIанзле а Хайратоне дIадахьийтад. Вождар — советски территоре тIа гIолла афгански провинцешка Бадахшане, Бадгисе, Фарьябе, Герате дIадохьийт. Мозхьаш цу районашка дIачуувзаш латт таро йоацаши мецеи бола городашка баха нах, гаьнарча юрташка Саха нах Iалашбара.

1990 шера феврале новкъостала эшелоний бIарчча группа вIашагIйолла йолаяьй Франце денна 20 эзар тонн ялат Афганистане дIадахьара. Составаш вIашагIъехкаш латт Финлянде. Французски кIа СССР территоре тIа гIолла дIакхухьилга вIаштIехьдаккхара болх бу «Союзтранзит» яхача советски фирмо машиннаькъий Министерстваца цхьана. Советски оагIон чотах а ООН новкъостала программаш нийсъеча Бюрон викалашца тешшаме дагадаьнна а дIакхухьийт мовхьаш.

ХIаьта а белгалдаккха доагIа, халахете а, Афганистана гуманитарнии экономически новкъостал дара Программаш кхоачашъеча дуккха цIенхаштта духьалеилаш увтташ хилар. ХIаьта царех керттера яр — цу мехкара соцаш доаца, цхьанна а хIаманна бехке боацача наха — кхалнаха, къоанашта, берашта Iазапи саготои тIакхоачаеш дола вIашка герзаш а детташ латта довнаш. Массе метте латт уж паччахьалкхен Iаьдала карарча районашка санна, иштта оппозиционни группаша тIахьожам лоаттабеча районашка а.

Цу хьалашка эггара гIойленагIа я, практико хьахьекха махиллара, Афганистана новкъостал дара йола ООН-а программаш нийсъе лаьрхIа оттаваьча Садруддин Ага Хана хьалхаяьхача принципашка хьежжа болх беча «Салам» операце» доазонашка чакхйоаха акцеш: новкъостал эшаш болча берригача наха кхача, барзкъаш, эггара саготагIа эшаш йола кхы тайпа хIамаш тел цхьаккха а юкъера ца воаккхаш. Новкъостал дохийт правительства тIахьожама кIалйолча районашта санна, иштта оппозиционни группировкай тIахьожама кIалйолча районашта а. Цу тайпара позици ше маярра хьаллоацаш я Советски Союзои Афганистана правительстван.

ДIахо а ший де йиш йолаш мел дола хIама де лаьрхIа я СССР Афганистана гуманитарнии экономически новкъостала Программа кхоачашъяра. Цун доазонел чухьа вIашагIтоха йиш я «мехкий — донорий» кизаш меттел, ший оагIорахьарча санна, иштта дуккхача оагIонашкахьарча а хьисапе хила тарлуш йола кхы тайпа проекташ а. Белгала аьлча, из доагIа дукха ха йоаццаш Афганистан метта оттаяран цунна реконструкци яран цхьана советско-американски программа кийчъе аьнна пресса тIа араьяннача американски политолога Вилла Кураше предложенена. Цун предложени хьал а лоацаш, алхха белгалдаккха безам бар са, цу тайпара цхьана йола программа «Салам» операцега» гIолла дикагIа кхоачашъюлургхилар.

Виктор СОЗУТОВ, СССР МВЭС **керттера специалист.**

(АПН).

ТIеххьарча бетташка ЮАР-е хиннача событеша хьахьокх цу мехка демократизаце режим дIайолаенналга. «Уикли Мейл» яхача южноафрикански газето кхыметтел иштта яздаьдар «1989 шу хилар «Претория-стройка» шу», из да шоай чурча процессашта цар теркам тIабохийталга. ХIаьта малагIаш да «дIададахача шера хинна эггара дикагIа а эггара гIайгIане а дола газето язду гIулакхаш, бакъдий теш журналисташа из нийса теркалдаьлга?

Цкъарчоа кхоачамболаш да, мехка кулгалхоша оппозице лидерашца переговораш йолаяьлга дагадехача. Чартеристаш бартабахаб дукха хана денз шоай моастагIий хиннарашца — Iаьржача националисташца. Iаьржа цIока долча берашта бокъо еннай Дурбана плавательни бассейнашка аха, хIаьта цар даьшта ноаношта паргIато яьннай Бексбургерча тикашка, Иоханнесбургерча поликлиникашка паргIатта аха. Неонацистий лидер Терриблани дуккха нах гулбеннача моттиге бегваьккхар.

1989 шу исторена юкъе гIоргда, язду газето, «Къулбааафрикански халкъа эггара иразегIа дар санна, къамашта юкъе тIоми довнаши хиннадале а».

Керда 1990 шу дIадоладар мехка вахаре кхы а лоархIамегIа событеш белгалйоалаш. Набахтара мукъаваьккхар Къулбехьен Африка Африкански Къаман конгресса (АНК) лидер Нельсон Мандела, кIезига дукха дIадаьккхад мехка лаьтта чрезвычайни хьал, цхьайолча общественнии политически организацешта паргIатта болх бе бокъо еннай.

ЮАР-е берригнешта товча тайпара дац либерализаце оагIорахьара де Клерка правительства юххьанца деш дар. Эггара хьалхарча аргIагIа уж ба кIай националисташ. Цар безам бац цига эттача Iаьдала системе цхьаккха тайпара хувцам бе. Цудухьа мехка каст-каста хул геттара аьттехьарча группировкай — неонацистий выступленеш.

СУРТА ТIА: Къулбехьен Африка Африкански Къаман конгресса оагIув хьаллоацараша гуччахьа ю шоай митинг.

ТАСС фотохроника.

Тахан—дунен халкъашта юкъера театра Ди

Заманца гIа боах

Театра дунен халкъашта юкъера Ди белгалдоаккх хIара шера 27 марта. Цунца дувзаденна тха корреспондента къамаьл хилар Нохч-ГIалгIай АССР культура Министерства искусства отдела йоккхагIйолча инспекторца **Берсанукаева Хедеца.**

Корр. — Хеди, мишта накъаьхкай вай республика театрий коллективаш цу денна?

Берсанукаева. — Вай мехка общество революционни новкъа керда йоаккхача хIанзарча хана, шоай болх овлангара керда боаккхаш я вай театрий коллективаш. Нохчий, эрсий, гIалгIай, теникий театраша шоай репертуарни афишаш, концертни программаш кIоаргагIа чулоацам болаш, зрителашта езаргйолаш уттаю. Нохчий, гIалгIай, кхыча писателий дикагIйола пьесаш херж.

Театра ди белгалдоаккхащ, 27 марта М. Ю. Лермонтова цIерагIча эрсий драматически театра коллективо оттаергья Э. Скриба «Хи пела» яхача пьесах керда спектакль. Из спектакль ловзаеш хургба театра дикагIбола артисташ С. Хамский, С. Михайлова, В. Белогдазов, В. Панов, З. Наурбиева, Н. Гоголева, кхыбараш.

Театра деятелаш республика школашка, профессионально - технически а кхыча а училищешка, вузашка гIоргба. Цига цар къамаьлаш хургда ширача замангара денз хьайоагIача театральни искусствах, перестройка процессе къахьегамхошта духовни, нравственни кхетам луча, къамашта юкъера гIулакхаш тоадара, халкъашта юкъера интернациональни доттагIал чIоагIдара цун лоархIамах.

Театраш, цу тайппара, юстара дисадац перестройкана.

Советски Союза Турпала Х. Нурадилова цIерагIча нохчий паччахьалкхен театра директора Л. Хацневей керттерча режиссера РСФСР халкъа артиста, Российски Федераце паччахьалкхен преме лауреата М. Солцаевей дукхагIа теркам тIабохийт моттигерча драматургий произведенеех спектаклаш оттаяра. Царех я Р. Хакишева «Даьй лаьтта», С.-Х. Нунуева «Лоалахой», З. Яндарбиева «Хьома да адаме», М. Ахмадова «Мохк аьгачул тIехьагIа» яхараш а кхыяраш а.

Цу пьесашка гойтад хIанзалца дувца мукъа ца хинна, вайнахага боккха бала бахьаш хинна хIамаш, халкъа турпалаш, цар исторически вахар.

ГIалгIай театра артисташа хIанз шоай спектаклаш уттае стационарни помещени ца хилар бахьан долаш (цар театра помещени хIанз тоаеш я) г. Грозне, Наьсарен, МагIалбика, Сунженски районий къахьегамхошта концертни программаш уттаю. Цу театра артисташ йоккха профессиональни говзал йолаш ба. Наха дукхабезабеннаб артисташ РСФСР заслуженни артист Цицкиев Мухьмад, Цароева Хьади, Кодзоева Дугурхан, Наурбиев Руслан, Беков ИбрахIим.

Цар ладувгIарашта дезалургдолаш иллеш доах, стихаш еш, Н. Гогола «Ревизор», А. Чехова «Юбилей» яхача а кхыча а пьесай дикагIйола моттигаш гойт. Из театр, гучох, йоккха кхоане йолаш да.

ЗIамига зрителаш гIадбугаш дукха дика хIамаш карагIдаьннад теникий театра коллективана. Театра художественни кулгалхой болча Мальсагова Розасей Хачукаев Русланей дукха къахьег берашта езалургйола спектаклаш уттае гIерташ, царна из де карагIа а доал. Бераш дика а хеташ ух теникий театре.

Корр. — Хеди, вай республике театральни профессиональни искусство маца хьайолаеннай дувцаш массехк дош оаладалар Iа.

Берсанукаева. — Ховш ма хиллара, революци ялалехьа вайнаьха шоай наьна меттала йоазув хиннадац. ТIаккха профессиональни театрах дувца а мича доагIа. Цу тайппара, вайнаьха театр хьахиннад Сийлахь-боккха Октябрь котбалар бахьан долаш. Вайнаьха эггара хьалхара театр хьахилар гIалгIашта юкъе. Советий Iаьдал эттача хьалхарча шерашка цар шоай наьна меттала дола йоазув хьахуллаше. Цу шерашка Мальсагов Оарцхос кулгалдеш хиннача гIалгIай театро, цу хана хиннача Къулбаседа Кавказа края городе Ростов-на-Дону театральни фестивале хьалхара моттиг яьккхар. Доккхий толамаш доахаш дIадоладеннадар из театр.

Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен театр хьахиннад 1931 шера. Вахар революционни хьисапе кердадоаккхаш, бIаьшеренашка лаьтта боадо дIайоаккхаш доккха дакъа лаьцар цу театра коллективо. Цо уттайир керда вахар довзийташ йола спектаклеш.

Сийлахь-боккха Даймехка тIом лаьттача шерашка театра коллективо уттайора вай бIухой денал, цар интернациональни доттагIал, патриотически уйла гойташ йола спектаклеш, фашисташта дукъала майра тIом бара дог урауттадора, хьадеш мел дар фронта хилийтара къахьегамхой оарцагIбоахар. ХIаьта артисташа тIема передовой лине тIа а ухаш, бIухошта концерташ уттадора. Цу шерашка доладелар театр Советски Союза Турпала Х. Нурадилова цIи лелае.

Иштта дика дегIадоагIаш хинна театр дохадир Сталинеи цун бIехача гIозарои цхьаккха бехк боацаш нохчийи гIалгIайи 1944 шера Казахстанеи Киргизеи Iобахьийтача. Кхойтта шера сеца лаьттар вайнаьха театральни искусство.

1957 шера республика меттаоттайича, театр юха а болх бе доладелар, нохчийи гIалгIайи кагий нах а мехкарий а мехка театральни вузашка дешабахийтар, хьахилар къона артисташ. ХIаьта итт-шийтта шу хьалха хьахиннад къаьстта дола гIалгIай театр. Из театральни искусство дегIайоагIача карагIдаьнна лоархIаме хIама да. Белгалдаккха доагIа, республика цхьаккха театр, кхыметтел эрсий дар а, иштта дика кийчбенна профессиональни артисташ болаш доладенна ца хилар.

ХIаьта эрсий театрах аьлча, ше хьахинна 50 шу дизар белгалдаьккхар цо шу хьалха. Республике бахача наха, къаьстта Грозне бахарашта боккха интернациональни, патриотически кхетам луш, цар политически сакхетам лакхбеш хьаденад из. Нохч-ГIалгIай театро а санна, Сийлахь-боккха Даймехка тIом лаьттача шерашка цо доккха гIулакх дир фронте латтача вай бIухошта.

Теникий театрах аьлча, цига болх беш я нохчий, гIалгIай, эрсий кхо группа, цар цу кхаь меттала берашта спектаклеш уттаю.

Корр. — Хеди, фу эргадьннад театральни вахаре перестройка йолаеннача хана денз?

Берсанукаева. — Нохчий а эрсий а театрашта 1989 шера денз бокъо еннай шоай лоIамагIа пьесаш хьахаржа а спектаклеш уттаю а. Билетий мах а шоаша оттабу коллективаша. Хьаьй премиальни, творческо-производственни а социальни а дегIаахара фондаш. Бригадни подрядагIа болх бу. Цох беркат а даьннад. Из бахьан долаш дуккхача творчески а вешта болча а болхлой алапи шозза лакхденнад.

ХIанз театраша йоакхо ю спектаклаш дикагIа хилийтара, зрителаш тIаозара.

Театрий коллективаша хIанз берряга шоай творчески низ тIабохийт революционни перестройкас дIадехарашка хьежжа къахьегамхошта гIулакх дара.

ДоттагIлен шаржаш

Лоамашка бIаьсти.
Х.-Б. ИСРАИЛОВА этюд.

Спорт

Аьттув балба!

Аргуне бахача наха боккха кхаъ хилар 1972 шера укхаза «Вайнах» яха футбольни команда вIашагIйоллараx. Из чуйоагIа «Аргунводпром» яхача производственни объединенена. Ше вIашагIъеллача денз Нохч-ГIалгIай АССР ворхIазза чемпион хиннай «Вайнах», цкъамо дуккхаза коталонаш яьхай цо республика кубок яккхара тIехьа лоаттадаьча къовсамашка. Цхьабола укхазара футболисташ «Тереке» ловзаш хинnab, хIаьта цхьабараш тахан а тIехь цун мугIарашка ба.

Сево новкъостал даьд уж толамаш даха? Эггара хьалхара бахьан — команде ловзараш моттигера спортсменаш хилар. Кхычахьара футболисташ гулбара ха йоае Iемабац аргунцаш. «Вайнаха» чуйоагIа кхоъ коллектив — берий, кхувшбоагIарий, боккхагIча спортсмений. ЗIамагIчарца болх беш ва йоккха опыт йола тренер Ибрагимов Рамзан. Цо хьалкхебаь кIаьнкаш дукха ба Аргунерча командаца.

Соахка НГIАССР чемпионаш хинначул тIехьагIа «Вайнаха» футболисташа шозза эшайир шу хьалха из цIи лелаяь йола «Даймохк» яха команда. Цу толамо бокъо елар царна карарча шера РСФСР чемпионате дакъа лаца. Нагахьа санна цу яхьашка а аргунцаш котбоале, Советски футбола шоллагIча лиге ловза бокъо йоакнхаргья цар. Вешта аьлча, хIанз «Терек» йолча эшелоне.

Дукха ха йисаяц Российски Федераце чемпионат дIайолаяла. «Вайнаха» футболисташ хьежаш ба цу денга. Цхьабакъда, кIезига бахьанаш дац царна бохам беш а. Масала, Шаьлара стадион тоае езаш я. Цига кхыметтел лувча моттиг яц. Эшаш я транспорт, бургацаш, форма. ТIеххьаръяр шоай ахчагIа ийю спортсменаша. Иштта йоакхо ю-кх города «даьша» футболистий.

Цох лаьца къамаьл хилар укх деношка парте районни комитете. Цига бийхабар районерча цхьайолча промышленни а кхачан а предприятей кулгалхой, ВЛКСМ райкома а райспортсовета а викалаш, общественность.

Махулла сихагIа «Вайнах» яхача командана новкъостал дара тIаерзаяь мероприятеш чакхъяхара тIехьийхар гулбеннараш КПСС райкома шоллагIча секретара У. В. Исмаиловас. Цу хьакъехьа шоашта хетар аьлар футболисташа, тренераша, моттигерча предприятей кулгалхоша, общественноста викалаша. Укхаза дийцар каьхата тIа па дусе, майрра яхьашта кийчо е йиш йолаш ба «Вайнаха» спортсменаш.

Хаттар отт: маца могаргда республика кхыча городий — Гудермеса, Малгобека, Назрана кулгалхошта шоай футбольни командаш вIашагIтоха? Таронаш массанахьа цхьатарра я. Из иштта долга хьахьекхад аргунцаша.

Кастта дIайолалургья яхьаш. Дег тIара ала лов: аьттув балба хьа, «Вайнах»!

С. СУЛТАНОВ.

Конкурсе котбаьннараш белгалбаьхаб

Нохч - ГIалгIай АССР журналистий Союза правленеи профсоюзий областной советен итогаш яьй кепайоазон тIеи телевидене, радио гIоллеи социалистически яхь лелаелга дикагIа хьахьокхара лаьрхIа хиннача республикански творчески конкурс.

Ахчан премеши дипломаши деннад «Красное знамя» яхача гудермесски, «Строитель коммунизма» яхача Шелковски районни газетий редакцей, «Нефтехимик» яхача дукха тиражни газета, «Ленинан некъ» яхача газета экономически отдела, Нохч-ГIалгIай радио эрсий метталара пропаганда редакце, «Грозненский рабочий» яхача газета аграрни сектора коллективашта, хIаьта иштта «Сердало» газета корреспондента Б. Костоевна.

Журналистий союзеи профсоюзий областной советен конкурс дIахо яхьа лаьрхIад, хIаьта из: «Радикальни экономически реформа — пресса юкъмоттиге» яхача девизагIа чакхъяргья.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

Тахан республике гIоллеи Грознеи кIезиг-дукха моpхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 16—21, Грозне 19—21 градус йовхал йолаш хилеи тарлу. Метеостанци.

ТЕЛЕПРОГРАММА

27 МАРТ
ШИНАРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.30 — Документальни фильм.
8.50 — Сакъердаме старташ.
9.35 — Из хиннад... хиннад...
9.55 — Берий сахьат (Французски метта урокаца).
10.55 — Коллаж.
16.35 — Компьютерацара диалог.
17.20 — Финлянди телевидене программа.
17.50 — «Образ» яха старшеклассникашта йола литературни передача.
18.30 — Ха. ТСН.
19.00 — Политически диалогаш.
19.35 — Режиссера Г. Козинцева фильмаш. «Гамлет» яха художественни фильм. 1-ра сери (1964 ш.).
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — Актуальни интервью.
21.40 — «Гамлет» яха художественни фильм. 2-гIа сери.
22.55 — Дунен халкъашта юкъера театра Ди — 1990.
23.55 — ТСН.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Мультфильмаш.
8.45 — «Уральская вечерка» яха Свердловскера передача.
9.05 — Французски мотт. Iомабу 1-ра шу.
9.35 — «Искушение Николая Ленивкова» яха документальни фильм.
10.15 — «Два капитана» яха художественни фильм. 2-гIа сери.
11.30 — Французски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
12.00 — «Женщина в шляпе» яха художественни фильм.
13.30 — «Этот фантастический мир». «С роботами не шутят».
14.40 — «Варькина земля» яхача телефильма юхагойтара сеанс. 2-гIа сери.
15.55 — «Последний рейс «Альбатроса» яха художественни фильм. 2-гIа сери.
17.00 — КПСС обкоме: партийни вахара хроника.
17.10 — Музыкальни открытка.
17.15 — Деррига а сага духьа (гIалгIай меттала). Прямой телефонаш: 22-26-68, 22-93-92, 22-01-65.
18.25 — Информационно-публицистически программа.
19.00 — СССР Лакхехьарча Совета сессе.
Перерыве — Бийса дахъала хийла шун, бераш!

28 МАРТ
КХАЬРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Мультфильм.
9.05 — «Любимец публики» яха берашта дола фильм.
10.25 — «СелаIад» яха халкъа кхоллама телепрограмма VIII Дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Как веснушки на лице». (ЦДФ, ФРГ).
16.30 — Документальни фильма премьера.
17.00 — Мультфильм.
17.10 — Здравствуй, музыка!
17.25 — Берий сахьат (английски метта урокаца).
18.25 — Коллаж.
18.30 — Ха. ТСН.
19.00 — Футбол. ДоттагIлен вIашагIкхетар. Сборни СССР — сборни Голланди.
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — Актуальни интервью.
21.40 — «Победитель». (Провинциальни вахарера сцена) художественни фильм. Премьера).
23.00 — СССР халкъа артистах А. Папановх долча «Голоса памяти» яхача документальни фильма премьера.
23.55 — ТСН.

II ПРОГРАММА

9.10 — Немецки мотт. Iомабу 1-ра шу.
9.40 — Росси халхара ансамбла концерт.
10.25 — «Два капитана» яха художественни фильм. 3-гIа сери.
11.50 — Немецки мотт. Iомабу 2-гIа шу.
12.20 — «Родом из детства». «Кайсын Кулиев».
13.05 — Вокальни музыка концерт.
14.30 — «Варькина земля» яхача телефильма юхагойтара сеанс. 3-гIа сери.
16.05 — «Последний рейс «Альбатроса» яха художественни фильм 3-гIа сери.
17.10 — «Возраст «икс».
17.35 — «Лаьмнийн латтанийн тIаьхьалонаш» (нохчий меттала).
18.15 — Фильм.
18.25 — Информационно-публицистически программа.
19.00 — СССР Лакхехьарча Совета сессе.
Перерыве — Бийса даькъала хийла шун, бераш!
23.35 — ТСН.

29 МАРТ
ЕРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Мультфильм.
8.45 — Футбол. ДоттагIлен вIашагIкхетар. Сборни СССР — сборни Голланди.
9.35 — В. А. Моцарт. «Маленькая ночная серенада».
9.55 — Берий сахьат (английски метта урокаца).
10.55 — Коллаж.
17.30 — Iилма вестник.
18.15 — Здравствуй, музыка.
18.30 — Ха. ТСН.
19.00 — ...16 шу даланзеи бонкхагIеи».
19.40 — «Квадратура круга» яха передача дIахьош вар — В. Познер.
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — Актуальни интервью.
21.40 — Эфире музыка я.
23.40 — Уйлаши хиннараши.
00.10 — ТСН.

II ПРОГРАММА

10.15 — «Два капитана» яха художественни фильм. 4-гIа сери.
11.25 — Испански мотт. Iомабу 2-гIа шу.
11.55 — Ритмически гимнастика.
12.25 — «Оаха тхоашца цисн дахь» яха художественни фильм.
13.35 — А. Эшпай. № 6 йола симфони. («Литургически»).
14.10 — «Варькина земля» яхача телефильма юхагойтара сеанс. 4-гIа сери.
16.30 — Документальни фильм.
16.50 — «Последний рейс «Альбатроса» яха художественни фильм. 4-гIа сери.
17.55 — № 2 йолча СТПУ хьех шо.
18.00 — Хьайбаш Iангара мишта доах? (гIалгIай меттала).
18.30 — Фильм.
18.40 — ХIора нехатана — тидам (нохчий меттала).
19.25 — Документальни фильм.
19.35 — Информационно-публицистически программа.
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш!
20.15 — Информационни программа.
21.00 «Рыцарский этюд» яха документальни фильм.
21.10 — ДIалохх К. Сатиевс (баян).
21.30 — Киноабонемент. «Левша» яха художественни фильм. (Духхьашха).

30 МАРТ
ПIАЬРАСКА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.30 — Мультфильм.
8.50 — «...16 шу даланзеи бонкхагIеи».
9.30 — Никъ берий клуб.
15.45 — «...16 шу даланзеи бонкхагIеи» яхача программа тIатеха «50х50» яха музыка.
18.25 — Коллаж.
18.30 — Ха. ТСН.
19.00 — Ленин вешаш. Революционни накъъо хержар. Россе революци яра яхача В. И. Ленина балхах лаьца.
19.20 — Мультфильм.
19.30 — Кинопанорама.
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — Актуальни интервью.
21.40 — Из хиннад... хиннад...
22.05 — Взгляд.
23.50 — Ден лув кхера.

II ПРОГРАММА

10.35 — «Два капитана» яха художественни фильм. 5-гIа сери.
16.50 — «НИЗ по Волге-реке». «Средь шумного бала» яха телефильмаш.
17.30 — Оаш тхога яздьдар.
18.00 — Информационно-публицистически программа.
18.35 — С. Димаеви 50 шо кхачарна. Композиторан произведений концерт (нохчий меттала).
19.20 — «Грани» (Дуне халкъашта юкъерча театра ден дIаязъяь передача).
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш!
20.15 — Информационни программа.
21.00 — Концерт.
21.15 — Спорт массарна а.
21.30 — Хоккей. Дунен чемпионат. Нью джерси девилз — Вашингтон кэпиталз.

31 МАРТ
ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.30 — Объектив.
9.05 — Мамам, папам, сои.
9.35 — Даха, Лаьтта!
10.35 — «Бурда моден» — шун теркамга...
11.10 — Оакхарий цирк.
11.55 — Коталон 45 шу дизарга. «Архив смерти» яхах серийн йола художественни фильм. 1-ра сери (ТВ, ГДР, 1979 ш.).
13.25 — «Партнер». Коммерчески вестник. «Файнэшнл таймс» яхача газета ведущи экономически обозревателашцара вIашагIкхетар.
13.55 — «Под знаком «Пи». Iилма - довзийтара программа оагIошкара.
14.55 — «СелаIад» яха халкъа кхоллама телепрограмма VIII Дунен халкъашта юкъера фестиваль. Сенегала телевидени фольклорни программа.
15.30 — «Лицом к стране». Паччахьалкхен Комитета къахьегамеи социальнии хьакъехьарча председателацара В. И. Щербаковцара вIашагIкхетар.
16.30 — Ловза, пандар! яхача программа 1-ра дакъа. Вологдера передача.
17.45 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.30 — Ловза, пандар! яхача программа 2-гIа дакъа.
19.25 — «Лаьтта — вай юкъара цIа» яха фотоконкурс.
19.30 — «Следопыт» яха художественни фильм. (Духхьашха).
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — Телескоп.
21.50 — ДIалохх Дайана Росс (США).
23.10 — Ден лув кхера.
23.25 — Ах бийса ялалехьа а цул тIехьагIа а.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Хозяин тайги» яха субтитрашцара художественни фильм.
9.35 — Документальни фильма премьера.
9.55 — «Два капитана» яха художественни фильм. 6-гIа сери.
11.05 — Тха фильмофондера. Кинопрограмма.
12.05 — Артисташ баьхкина (нохчий меттала).
13.05 — ГIалгIай Iаьдала хьаст (гIалгIай меттала).
13.45 — «Кого не тронет сладкие созвучья...».
14.30 — «Советская Россия» яха видеоканал.
17.00 — Г. Калау. «Кот в сапогах». Немецки драматически театра спектакль (г. Тимертау).
18.00 — «Вовшех дагадовлий вай» (нохчий меттала).
18.50 — Киножурнал.
19.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Днепр» — «Спартак». Перерыве (19.45) — Бийса даькъала хийла шун, бераш!
20.50 — Спортивни гимнастика. Дунен кубок.
21.35 — П. Джакометти. «Семья преступника» яха А. Мрамяна цIерагIча Ленинакански Паччахьалкхен драматически театра фильм-спектакль.
23.45 — Волейбол. СССР чемпионат. МаIанах. Суперфинал.
00.45 — «Английски вальс» яха художественни фильм Бийсанара сеанс. (Духхьашха).

1 АПРЕЛЬ
КIИРАНДИ

8.00 — Спорт массарна а.
8.15 — Ритмически гимнастика.
8.45 — «Спортлото» тираж.
9.00 — Iуррехьа.
10.00 — Даьхенна гIулакх деш.
11.00 — Iуйрийнара сакъердаме программа.
11.30 — Дунен гонахьа.
12.30 — Коталон 45 шу дизарга. «Архив смерти» яха художественни фильм. 2-гIа сери.
14.10 — УнахцIено.
14.55 — Киноафиша.
15.55 — Мультфильмаш.
16.15 — Юртара сахьат. Панорама.
17.30 — Фаьлгий дунен тIа. «Там, на неведомых дорожках...» яха художественни фильм.
19.00 — «Запомни песню». Бонкхийчарнеи бераштеи.
19.15 — КВН-90. Сезона хьалхара вIашагIкхетар. Дакъа лоацаш ба Одесски Паччахьалкхен университети, Московски горни институтеи стали сплавеи Московски институтеи вIашагIъелла команда.
21.00 — Ха. ТСН.
21.30 — Массехана а долчун уйлаш. — КIиранден нравственни проповедь.
21.45 — П. И. Чайковске 100 романс.
22.00 — Футбольни обозрени.
22.30 — «Спектакль чакхъяьнначул тIехьагIа». «Капустник».

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е отта.
8.20 — «На войне как на войне» яха субтитрашцара художественни фильм.
9.50 — Документальни фильм.
10.10 — «Без сына не приходи» яха художественни фильм. (Духхьашха).
11.30 — НБА профессионалашта юкъера баскетболах йола США чемпионат.
12.30 — «Халкъа кхоллам» яха видеоблок.
14.30 — «Советская Россия» яха видеоканал.
17.00 — «Планета». Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Черноморец» — «Динамо» (Киев). 2-гIа тайм.
18.50 — Документальни фильма премьера.
19.10 — Бургацара хоккей. Дунен халкъашта юкъера турнир. Кхалнах. Финал.
19.35 — «Мир, в котором мы живем», «Мальчик на красном коне» яха режиссера Л. Кристи фильмаш.
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш! «Гадкий утенок» яха мультфильм.
20.15 — Спортивни гимнастика. Дунен кубок.
21.00 — Ха. ТСН (сурдопереводаца).
21.30 — Н. В. Гогола произведене экранизаци. «Шинель» яха художественни фильм (1959 ш.).

Хьамсара новкъостий, ЦТ шоллагIча программа передачаш.

28 марта 9 сахьати 10 миноти яьлча йолалургья, 29 марта — 10 сахьати 15 миноти, 30 марта — 10 сахьати 35 миноти яьлча денз — 11 сахьати 50 миноти яллалца, из профилактика ярца дувзаденна да.

РАДИОПРОГРАММА

27 МАРТ, ШИНАРА

7.30 — «Юрта Iуйренаш».
7.45 — Хоамаш.
7.55 — 8.00 — Музыка. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Радиои телевидении солисто В. Тимурзиева дIалохх (гIалгIай меттала).
9.15 — Коммунистах лаьца дувцоаха (гIалгIай меттала).
9.30 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
9.50 — 10.00 — Энергетикаи экологии. Технически Iилма кандидата И. А. Баширова беседа (нохчий меттала).
16.00 — 17.00 — Информационно - музыкальни программа. Радиостудера прямой трансляци (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.10 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.20 — 18.40 — Халкъа ашараш (нохчий меттала).

28 МАРТ, КХАЬРА

7.30 — Хоамаш.
7.45 — 8.00 — Музыка. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Художественни самодеятельноста дIокъошхоша дIалохх (нохчий меттала).
11.15 — Болхлочун уйла (гIалгIай меттала).
11.30 — «МугIарера парти».
11.45 — 12.00 — Музыка (гIалгIай меттала).
15.30 — Музыка.
15.50 — ЦIи ялара кхерамзлон.
16.00 — 17.00 — Информационно - музыкальни программа. Радиостудера прямой трансляци (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — 18.40 — Музыка (нохчий меттала).

29 МАРТ, ЕРА

7.30 — Корта бола къамаьл.
7.40 — Хоамаш.
7.55 — 8.00 — Музыка. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Халкъа кхоллам. Музыкальни программа (гIалгIай меттала).
11.15 — «Даьхен тешаме къонгаш» (нохчий меттала).
11.30 — БIаьсти ялаташ дIадувш латт. Репортаж (гIалгIай меттала).
11.45 — 12.00 — Кооператив хьаяр (гIалгIай меттала).
15.30 — 16.00 — «Синтар» керда марка. Заводской кооперативах дола дувцар.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Музыка (нохчий меттала).
17.30 — «Ден темах».
17.45 — Партком гласностеи демократеи хьалашка.
18.00 — Керда хоамаш.
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — 18.40 — Реклама.

30 МАРТ, ПIАЬРАСКА

7.30 — «Юрта Iуйренаш».
7.45 — Хоамаш.
7.55 — 8.00 — Музыка. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — «Куни денал» И. Дахкильгова дувцар (гIалгIай меттала).
8.50 — 9.00 — Музыка.
11.15 — 12.00 — Халкъа музыка (нохчий меттала).
15.30 — Доалахье: никъ дIаболабалар (гIалгIай меттала).
15.45 — 16.00 — Музыка.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — КПСС XXVIII-ча съезда накъа долхаш. КПСС платформа проект ювц.
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
17.46 — Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — 19.00 — З. Тулаевас дIалохх (нохчий меттала).

31 МАРТ, ШОАТТА

7.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
7.45 — Хоамаш.
7.55 — 8.00 — Музыка. Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Правовой паччахьалкхенга. Юристий комментареш.
10.15 — Художники хаи. НГIАССР искусства заслуженни деятелацара, М. Горьке цIерагIча с удера режиссерацара С. Мамиловцара интервью (гIалгIай меттала).
10.35 — Реклама.
10.40 — СалаIара миноташ (гIалгIай меттала).
11.00 — «Школьни глобус».
11.30 — 12.00 — «Кооперативо: хьаькъали закони».
15.15 — 16.00 — Классически музыкай концерт.
18.00 — 19.00 — Музыкальни почта (гIалгIай меттала).

1 АПРЕЛЬ, КIИРАНДИ

7.30 — Передачай программа.
7.35 — Республикански газетий обзор.
7.45 — 8.00 — «Са письмо дIадешалаш».
8.15 — 9.00 — Моаршал хилда шоана.
11.30 — 12.00 — КIиранден музыкальни программа.
15.15 — 15.30 — «Дешархо» (нохчий меттала).
16.00 — Музыка (гIалгIай меттала).
16.30 — Реклама.
16.40 — 17.00 — ДоттагIлен ашараш (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагIал долчарна» яха концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 22-45-57; редактора заместитела — 22-85-07; бехктокхама секретара — 22-84-68; отделий: партийни вахара — 22-53-12, промышленностеи транспортеи — 22-75-81, 22-65-01; юрта боахама — 22-47-84, 22-90-66; культура — 22-64-75, 22-75-78; письмой — 22-85-64; машинописни бюро — 22-89-51; корректорски — 22-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 22-45-57; заместителя редактора — 22-85-07; ответственного секретаря — 22-84-68; отделов: партийной жизни — 22-53-12, 22-54-04; промышленности и транспорта — 22-75-81; 22-65-01; сельского хозяйства — 22-90-66; 22-47-84; культуры — 22-64-75; 22-75-78; писем — 22-85-64; машинописное бюро — 22-89-51; корректорская — 22-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ03031. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92.
Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1177.